سەردەمی سادە نووسی و خوێنەری سادە.. سەدیق سەعید ڕواندزی

لە ئێستادا، جۆرە خوێنەرێک لە نێوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری کوردی دروست بووە، کە دەشێ بە خوێنەری ڕاگوزەر و سادە و بیرنەکەرەوە ناوزەدی بکەین. ئەم جۆرە خوێنەرە، کە بەرهەمی شاشەی مۆبایل و تابلێت و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و فەیسبووکە، هێندەی پەیوەندی لەگەڵ بەریەککەوتن لە ئاستی بینیندا هەیە، هێندە خوێنەرێکی بە ڕامان و بیرکەرەوە و تێهزر نییە. چونکە سرووشتی ئەو جۆرە تۆڕانە وایە، کە بە خێرایی تێ دەپەڕن و بابەتی ئێستا، بە چەند خولەکێک دواتر، کۆن دەبێت و دەچێتە پەراوێزەوە. ئیدی بە لایەوە گرنگ نییە بچێتە قووڵایی نووسین و مانا، بەڵکو تەنها ڕاگوزەرانە سەرنج دەدات. ئەم جۆرە بینینە، هەر تەنها لای خوێنەری ئاسایی نییە، بەڵکو سەیر لەوە دایە، بژاردەی نووسەران و ڕۆشنبیرانیش، هەمان تێڕوانین و بیرکردنەوەیان هەیە و ئەوەندەی بابەتێکی فەیسبووک دەخوێننەوە و سەرنجیان ڕادەکێشێت، بە داخەوە ئەوەندە کارەکتەری نێو دنیای کتێب و خوێندنەوەی جددی نینە. گەلێک جارو بگرە دەیان جاریش وا ڕێکەوتووە، پرسیارم لە بارەی وتارێکی گرنگ کە لە ڕۆژنامەیەک بڵاوبێتەوە، لە نووسەر و وەرگێڕێک کردووە کە ئاخۆ خوێندوویەتییەوە؟ لە وەڵامدا گوتویەتی: کە نەمبینیوە و ئاگادار نیم. بۆیە گۆڕینەوەی کتێب بە شاشە و فەیسبووک، خوێنەری بیرکەرەوە بە ڕاگوزەر و سادە، گرفتێکی گەورەی دنیای ڕۆشنبیری ئەمڕۆیە کە هەرە دیارترین دەرهاوێشتەی، پاشەکشەی خوێنەری ڕاستەقینە و پەراوێزخستنی دەیان کتێبی مەعریفی گرنگە و هاوکات بە پاڵەوانکردنی دەیان شاعیر و ڕۆماننووس و دەقنووسە، لە پەراوێزی هەبوونی ئەو جۆرە خوێنەرەوە. چونکە ئەو تایپە لە خوێنەر، هەڵگەی گەلێک سیماو ئەدگاریی تایبەتییە، کە دەشێ بە هەیەوە پەیوەندی لەگەڵ کتێب و دنیای خوێندنەوە بە گشتی بخوێنینەوە. یەکێک لەو سیمایانە، کورتبڕی و بازادانە بە سەر نووسین. ئەم جۆرە خوێنەرە، هەرگیز سەودا و سەلیقەی بابەتێکی درێژی نییە و هەمیشە ئارەزووی ئەوە دەکات، ئەو بابەتانەی دەیانخوێنێتەوە،کورت بن. واتا بەخێرایی بە سەریاندا تێ دەپەڕێت، دیارە ئەمەش پەیوەستە بە شێوازی ئەو پەیوەندییەی خوێنەر لەگەڵ دەق لەو تۆڕە کۆمەڵایەتییانە هەیەتی، کە وەک وتمان بابەتی کورت، تێپەڕ و ڕاگوزەر، بەمەش دەرفەتی وەستان و ڕامان، تێهزرین و بیرکردنەوە لای

خوێنەر نامێنێت. ئەم شێوازە لە خوێنەوە، تاپێک لە خوێنەری دروست کردووە، کە بابەتی درێژ و قووڵ، زۆر جێگەی سەرنج و پرسیار نەبێت.
من سەیرم پێ دێت کاتێ گوێبیستی ئەوە دەبم، کە بەشێک لە نووسەرانیشمان، دەڵێن بابەتی درێژ ناخوێنینەوە، چونکە سەردەمەکە، سەردەمی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و تەکنەلۆژیا و بابەتی کورتە، گەر سەرنج بدەین، دەبینین ئێستا بەشێکی زۆر لە نووسەران و شاعیرانی ئێمە بە تایبەتی ئەوەندەی فەیسبووکە شیعر دەنووسن، بە ساڵانێک دەبێت تێکستێکی شیعریی داهێنەرانەیان نەنووسیوە، کە ببێتە جێی پرسیار و مانای خوێنەر. بەڵکو پێوەر و پێوانەی خوێنەری شیعریی لایان، ئەو کۆمێنچی و لایکانەیە کە بۆیان دێت. بە دەربڕینێکی تر، هیچ کاتێک وەک ئێستا، بۆ نموونە شاعیر کورد، لە بەر دەخوازی خوێنەر شیعری نەنووسیوەو هێندە چێژ و بینینی خوێنەری بەلاوە گرنگ نەبووە. لای بەشێکی زۆری شاعیرانی ئێستا، شیعری جوان و داهێنەرانە، ئەو شیعرەیە کە زۆرترین کۆمێنتی لە فەیسبووکەوە بۆ دەنووسرێت، کە هەر هەموویان پەسن و پیا هەڵدانن وسە بەشی ئەو خوێنەرانە، نازانن چێژ وجوانی، دەقی شیعری داهێنەرانە چییە.
بێگومان لە هەبوونی شێوازێکی نووسین و بڵاوکردنەوەی لەو شێوەیە، ج خێرە خوێنەرێک دروست دەبێت؟ هەڵبەتە خوێنەرێکی دروشمباز، هوتافیی وخرۆشاو، کە تەنێ وەک بەشدارێکی ڕێپوانێکی جەماوەریانە، دروشم و هوتافی لا گرنگە، بەبێ ئەوەی پرسیار لە ستراتیژییەت و هەبوونی خۆی لەو جۆرە چاڵاکییەدا بکات، کە دەرەنجام بۆ ئامانج کۆتایی دێت. کاروان کاکە سوور لە کتێبی (کوشتنی فیل و پاراستنی دوکانی شووشەوات) ئەم جۆرە خوێنەرە، بە خوێنەری پاسەوانی تێکست ناودەبات . نووسەری کتێبەکە، ئەگەرچی لە بارەی خەسڵەتەکانی خوێنەری گرووپی (ڕەهەند) دەدوێت، بەڵام بڕوام وایە ئەم تیۆرە دەکرێ گشتاندن بکرێت بە سێ بەشی خوێنەری کورد، چونکە جگە لە بژاردەیەکی کەمی خوێنەران، ئەوانیتر هەموویان لە بری ئەوەی ببنە پرسیارکەر و ڕاڤەکەری تێکست، بە پێچەوانەوە دەبنە پاسەوان و پارێزگاری شتێک کە ناوی تێکستە. لێرەوەش وەک پاسەوان وەزیفەیەکی دیاریکراوی هەیە و لەو ئەرکەدا دەبێ وەک بکەرێکی بێ دەنگ و پرسیار نەکەر و تێ نەهزر دەربکەوێت، چونکە لە پێشدا ئەرک و ڕۆڵەکەی دیاریکراوە. بەو شێوەیەش پاسەوانی تێکست تەنها ئەرکی بە تەوتەمکردنی ئەو تێکست و نووسەرەیە، هاوکات بە گژ هاتنەوەی هەموو ئەوانەیە، کە دەیانەوێت ئەو دیوارەی پاسەوان ببڕن و تێگەیشتنێکی دیکەی جیاوازییان لە تێگەیشتنی پاسەوان بۆ تێکست هەبێت. لەو ڕوانگەیەشەوە هەر هەوڵێک بۆ کردنەوەی کۆدەکانی ئەو دەقە و بینینێکی جیاواز، دواجار بە ڕەت کردنەوە و بە بێهاکردنی ئەو

بینینە جیاوازە، تا ئاستی سڕینەوە و بە بێھاکردنی و بگرە زمانی زبر وبریندارکەریش دەوات. لەرەوەش ھەردوو ئەرکە جیاوازەکانی پاسەوانی ئاسایی و پاسەوانی تێکست، یەکدەگرنەوە کە تەنھا یەک ئەرک و بەرپرسیاریەتییان ھەیە، ئەویش شەڕکردنە وەک جەنگاوەرێک لە دژی ھەموو ئەوانەی سنووری بارەگا و تێکست دەبەن و مەبەستیانە پرسیار بکەن و لە پێکھاتە و کۆدەکانی نێو ئەو سنوورە بڕوانن و پرسیار بکەن. لای خوێنەری پاسەوان، وەک کاکە سوور ناوی دەبات، ھەمیشە جۆرێک لە کلێشەسازیی ئامادەیە، وەک چۆن گەلێک ئامراز و ئامێر ھەن و بە کەتەلێک ناتوانی بیانخەیتە گەڕ، بەم شێوەیەش لای ئەو خوێنەرە، دەبێ ئەو کەتەلەکە ھەبێت و لە سەری بڕوات. ئەو چونکە وەک باسمان کرد، ھەر لە سەرەتاوە ئەرکەکەی دیاریکراوە کە قفڵدانە لەو دەرگاییەی ڕێگری لەوانیتر دەکات لێیەوە بێنەوە ژوورەوە، بەڵام ئەرکەکەی ھەر تەنھا لەو شێوازە بەرگرییە کەتایی نایەت، بەڵکو لەھەندە کاتدا، وەک داکۆکیکەرێکی سەرگەرم، بە بیرکردنەوە و ھەڵوەستە و پرسیار لەوانیتر دەکەوێتە ھێرش و پەلامارو بەی جار، چی ناو و ناتۆرە ھەیە دەیداتە پاڵ بەرامبەرەکەی. ئەو جۆرە خوێنەرە، چونکە خۆی وەک دەروێشەکی ئەو تێکستە دەبینێت، ئیدی ئەو پیرۆزییە ئەو ھەستەی لادروست دەکات، کە ھەر کاتێک درکی بەوەکرد ئەو پیرۆزییەی دروستی کردووە، دەکەوێتە بەردەم گومان و پرسیارکردنەک، ئەویش دەکەوێتە کاردانەوەی دەروونی و لەو ساتانەشدا، ئەقڵ و لۆژیک لە نەبوون دانە وھەر کاتێکیش مرۆڤ لە غیابی ئەقڵدا بیری کردەوە و زمانی خستە گەڕ، بێگومان دەبێ چاوەروانی ھەموو شتێک بین. لەو ڕوانگەیەوە، لای ئەو جۆرە خوێنەرانە، چییەتی گوتن نییە و تەنھا چۆنییەتی گوتن ھەیە، دروست وەک ئەوەی پاسەوان پەنا دەباتە بەر ھەموو جۆرە کەرستەیەک تەنھا بۆ ھێڕش و بەرگریی، ئەو خوێنەرانەش، کاتێ دەزانن نووسەرەکەیان دەکەوێتە بەر ڕەخنە، ئیدی ھەر چۆنێک بێت دەبێ بکەونە بەرگریی ئەو تەوتەمییە بپارێزن کە لای نووسەر و ئەوانیش ھەیە. گەلێک جار، نووسەر خۆی ئەو بە پیرۆزکردنە دروست دەکات و جێختیش لە بە زیندوو ھێشتنەوەی دەکات لە ڕێگەی ئەو زمانەی دەیخاتە گەڕ. ئێمە نابێ ئەوەمان بیر بچێت، کە بەر لەوەی خوێنەرەکانی (بەختیار عەلی) بە نموونە، خەڵک بە جاھیل، نەخوێندەوار و گەمژە وێنا بکەن، ئەوا پێشتر ھەمان ئەو دەستەواژانە لە نێو نووسینەکانی بەختیاردا بەکاربوونە. لەرەوەش ئەرکی خوێنەری پاسەوان و نووسەری بە بتکراو، یەکدەگرنەوە و ئەرکەکان ھەمان ئەرکن و ڕێڕەکان جیاوازن. ئەم پاسەوانی تێکستە، سەروکاری تەنھا لەگەڵ تێکستی سادە و ساکار ھەیە و دەق تەنھا لە سەر بنەمای چێژ و جوانی دەبینێت، نەک زمان و

دنیابینی و گوتار و مەعریفە، چونکە ئەم جۆرە خوێنەرە، سەلیقەی ئەوەی نییە قووڵبێتەوە لە تێکست، بەڵکو ڕاگوزەرانە سەیری دەکات و چێژی لێوەردەگرێت و لەوە گرنگتریش ئەوەیە، کە بە زمانی خەڵک و عەوام نووسرابێت. واتا زمانی نووسینەکە چەند جەماوەریی بێت، چەند سادە و ساکار بێت، ئەوەندە بەلای ئەوە جێی چێژ و بە پیرۆزکردنە.

سەرنج بدەن، لە نەوەندی ئەدەبی کوردیدا، شیعرە سادەو ڕۆژانەییەکانی (تەلعەت تاهیر)و نووسینەکانی (فەرهاد پیربال) و (نەبەز گۆران) و چەندانی تر، لە هەرە پڕ خوێنراوترین تێکستن، لە بەرانبەر ئەمەدا، چیرۆکەکانی (کاروان کاکە سوور)و (عەتا محەمەد) و شیعرەکانی (سەباح ڕەنجدەر) بۆ نموونە،ڕەنگە خوێنەری کەمتریان لە تێکستی ئەو سادەنووسانە هەبێت. بێگومان ئەمە بۆ قووڵی ئەو تێکستانەی باسمان کردن ناگەڕێتەوە، بەڵکو بۆ یەکانگیریی زمانی تێکستەکە و زمانی سادەو جەماوەر دەگەڕێتەوە. بۆ دەگمەن یان هەر نییە، خوێنەرێک شیعرێکی تەلعەت تاهیر، چیرۆکێکی فەرهاد پیربالە، نووسینێکی نەبەز گۆران بخوێنێتەوە تێی نەگات، بە پێچەوانەوە هەمووان چێژە لەو جۆرە شیعر و دەقانە دەبینن، بەڵام کام خوێنەر؟ هەڵبەتە ئەو خوێنەرە سادە و ڕاگوزەرە کە سادەیی نووسینی بەلاوە داهێنان و مەرعریفەیە، ئەو خوێنەرەی کاکەسوور گوتەنی پاسەوانی تێکستە، بیرمان نەچێت ئەو جۆرە خوێنەرە، بە داخەوە دەرهاوێشتەی گوتاری ئەو جۆرە نووسینانەیە کە بە زمانێکی ساکار و ڕووکەش بۆ قووڵایی هزریی و زمانی دەنووسرێن. لێرەوەش جۆرە خوێنەرێک دروست دەبێت، کە دەق تەنها لە ڕوانگەی وشە و زمانی سادە دەبینێت و قووڵایی فیکری دەق و مەدلولە شاراوەکانی ئەو دەقەی کە پێویستیان بە دۆزینەوە هەیە نابینێت. بەمەش چێژ دەبێتە سەنتەری دەق و نووسین و نووسین بە ئەندازەیەک شۆڕ دەبێتەوە نەوەندە میللی و جەماوەرییەکە، کە کام شاعیر سادە بنووسێت، لە چەندین شاعیری بە ئەزموون و جیاوازنووس خوێنەری زیاترە. هەر کاتێکیش نووسین بەگشتی هەندە سادە بووەوە کە جیاوازییەک لە نێوان زمانی شاعیر و زمانی خەڵک نەمایەوە، ئەوا دەبێ نائومێد و ڕەشبین بین لە شیعر و دنیای نووسینی کوردی، چونکە ئەمە مانای وایە، چیتر فیکرو مەعریفە لە نووسیندا بۆ خوێنەر گرنگ نییە.

*ئەم بابەتە لە ژمارە (142) هزرو هونەری ڕۆژنامەی خەبات، ڕۆژی 28/9/2023 بڵاوکراوەتەوە.

گفتوگۆ لەگەڵ شانۆکار ئەحمەد جەمیل.. ئامادەکردنی: کامەران حاجی ئەلیاس

ئەحمەد جەمیل: بینەر زیاترحەز بەنمایشێک دەکات کە کە باری دەروونی ئارام بکاتەوە کاتی باس لە مێژووی شانۆ ی کوردی دەکرێت بەتایبەتی لە شاری هەولێر، ناکرێت باس لە هونەرمەند “ئەحمەد جەمیل عەبدولسەمەد” نەکەین ئەو خاوەن مێژوویەکی پێشنگدارە خاوەنی چەندین نمایشی شانۆ و درامایە، ڕۆڵێکی گرنگی بینیوە لە پێشقەچوونی ڕەوتی شانۆ لە شاری هەولێر بەتایبەتی لە هەشتایەکانی سەدەی رابردوو ئەمە بۆ زیاتر ئاشنا بوو بەو هونەرمەندە لە نزیکەوە بە چەند پرسیارێک بەسەرمان کردوە.
هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

- ئەرشیفی هونەریتان دەوڵەمەندە بە چەندین بەرهەمی بەپێز ئەگەر بکرێت ئاماژەیان پێبدەیت. سەرە تای کاری هونەریم دەگەڕێتەوە بۆ ئەوە کاتەی کە قوتابی بووم لە قوتابخانەی مەولەوی کوِڕان لە شاری هەولێر کاتێ بە شداریم دەکرد لە چالاکی قوتابخانەکانی هەولێر بە سەرپەرشتی مامۆستای هونەرمەند “تەحسین تەها” وە لە یەکییەتی قوتابیانی کوردستان .. لەساڵی 1975 لە ئۆردوگای ڕەبەت لەڕۆژهەڵاتی کوردستان تیپێکی شانۆییمان بە ناوی تیپی (خەبات) دامەزراند لەگەڵ هونەرمە ندان (موئەیەد فقێ وفەرەیدون ئاریەخی) چەند شانۆگەرییەکمان پێش کەش کرد..
  دوایی بە شداری چەند بەرهەمەکیم لە چالاکی قوتابخانەکانی هەولێرم کردوەکو:
  ئۆپەرێتی “رووباری ژیان” لە نووسین “مدحت بێ خەو” دەرهێنانی هونەرمەند” تەحسین ها” ساڵی 1978 ، ئۆپەرێتی “داستانی شۆڕش “لە نووسین “مدحت بێ خەو” دەرهێنانی هونەرمەند”تحسین تەها” ساڵی1979 ، درامای “هونەر و ژیان” لە نووسین “ڕێواس جاف ” دەرهێنانی “عادل عبدوڵڵا” ساڵی

1977 کە بەرهەمی تیپی کۆمەڵەی هونەرو وێژەی کوردی هەولێر بوو.
دا کردوە لەوانە: هەروەها شداریم کرد لە چەند بەرهەمێک لەگەڵ تیپی شانۆی هەولێر
شانۆگەری" هەبوو نەبوو" لە نووسینی" قاسم محەمەد"دەرهێنانی هونەرمەند" سەباح عەبدولڕەحمان" ساڵی 1980 بۆ تەلەفزیۆن تۆمار کرا، شانۆگەری "لاس و خەزال" لە نووسینی "نازم دەبەند" دەرهینانی هونەرمەند "سەباح عەبدولڕەحمان" ساڵی 1983 بۆ تەلەفزیۆن تۆمار کرا،دراماى " تاپۆ هەقی چی یە" لە نووسینی هونەرمەند"چەتۆ حسەن" دەرهێنانی "زوهێر عەبدولمەسیح" ساڵی 1983 ،شانۆگەری "ئادابا" لە نووسینی "معاز یوسف" لە دەرهێنانی "هاشم زەینەل" ساڵی 1984
، دراماى " سورمە خان "لە نووسینی "محەمەد یونس "دەرهێنانی "سەفوەت جەڕاح" ساڵی 1983، دراماى "هەورو سامانە " لە نووسینی"چەتۆ حسن" دەرهێنانی هونەرمەند" عادل عەبدوڵڵا "ساڵی 1980،شانۆگەری "خاتووکڵاوزەر" لە نووسین" حەمە کریم هەورامی" دەرهێنانی "سەفوەت جەڕاح" ساڵی 1985 ،شانۆگەری "خانە دان" لە نووسینی مۆلێر دەرهێنانی هونەرمەند"تەحسین شەعبان" ساڵی 1984،شانۆگەری "مرۆق و ئازارەکانی" نووسینی "پیتر قایس" دەرهێنانی هونەرمەند" سەباح عەبدولڕەحمان" ساڵی 1983، شانۆگەری "قەڵای دم دم" نووسینی عەرەب شەمۆ دەرهێنانی هونەرمەند"سەعدون یونس" ساڵی 1984، شانۆ گەری"حەمە دەک" نووسینی "یەشار کەمال" دەرهێنانی هونەرمەند "تەڵعت سامان" ساڵی 1988،شانۆگەری "گوێی نەهێنی" لە نووسین و دەرهێنانی "لەتیف نوعمان" ساڵی 1986 دراماى"ئاسکە" نووسینی "حەیدر عەبدولڕەحمان" دەرهێنانی "سەعدون یونس" ساڵی 1978،شانۆگەری "مەرزی و کاکە مین" لە نووسینی "چەتۆ حەسن " دەرهێنانی "سەعدون یونس" ،شانۆگەری "قاسپەی کەو" نووسینی "سەمیر عەبدولستار"دەرهێنانی "سەعدون یونس" ساڵی 1978، تەمسیلی"گەڕەکەمان"نووسینی "چەتۆ حەسن" لەدەرهێنانی هونەرمەند"سەعدون یونس"،دراماى" کەلار" نووسینی "حەیدەر عەبدولڕەحمان" دەرهێنانی "سەعدون یونس"، شانۆگەری "مردووی سەر شەستەکە"دەرهێنانی هونەرمەند "فەرهاد شەریف"،شانۆ گەری" نالی خەونێکی ئەرخەوانی" نووسینی هونەرمەند "ئەحمەد سالار" دەرهێنانی "حەمە عەلی خان"،شانۆگەری" تاشە بەردوو چاو " نووسین و دەرهێنانی "سەباح عەبدولڕەحمان"، شانۆگەری "شاهۆر شایە" نووسینی "سەعدوڵڵا یونس" دەرهێنانی "سەباح

عەبدولەرحمان" .
هەروەها لەگەڵ هونەرمەند بەکر مەعروف تیپی شانۆی پێشرەوی کرێکارامان دامەزراند چەندین شانۆگەریمان پێشکەش کرد لەوانە شانۆ گەری "خەبات" ،شانۆگەری "کێ بەرپرسیارە" شانۆگەری " بەندی ژمارە 47″،هەرلەمیانی کارەکانم چەندین بەرهەمی رادیۆییمان بۆ رادیۆی بەغدا تۆمار کرد.
*جگە لەکاری شانۆ لە دراماش دا کارت کردوە چ جیاوازیک هەیە لە رووی نواندنەوە؟

- بەرای من جیاوازیکی زۆر هەیە لە نێوانیاندا هەیە،لە شانۆ دا هونەرمەند دەبێت خۆی زۆر باش ئامادە بکات بۆ ئەزبەرکردنی دیالۆگەکان وە کاتێکی زۆریش پرۆڤە دەکات چونکە لە کاتی نمایش راستەوخۆ رووبەرووی بینەران دەبێتەوە بۆیە دەبێت بە وردی مامەڵە لەگەڵ هەموو شتێک بکات، دەبێت باش کۆنترۆڵی خۆی بکات ، بەبۆچوونی من هونەرمەند زیاتر چێژ لە شانۆ دەبینێت، بەڵام لە دراما وا نیە ئەکتەر رووبەروو کامێرا دەبێتەوە بە ئارەزووی دەرهێنەر کامە گرتەیان بەدڵ بوو ئەو هەڵدەبژێرێت لە هەمەکان کاتدا کاتی ئەکتەر لەکاتی وێنەگرتن، هەڵە دەکات دەتوانێت چەندین جار دووبارە بکاتەوە، کە لە نواندنی سەرتەختەی شانۆدا ئەم حاڵەتە بوونی نییە .

*بەو پێیەی ساڵانێکە لە هاندەران دەژیت شانۆی کوردی لەدەرەوە چۆن دەبینی؟

زۆر بە داخەوە شانۆی کوردی لەهاندەران زۆر زۆر کزە وەک پێویست نییە لەوانەیە دووساڵ جارێک شانۆگەریک نمایش بکرێت،کاتێ شانۆگەرێک لە وڵاتێک نمایش دەکرێت،لە هەموو وڵاتێک نمایش ناکرێت،هۆکاریش زۆرن وەکو نەبوونی کات لەلای هونەرمەندەکان چونکە زۆربەی هونەرمەندان بۆ بژیوی ژیانیخێزانەکان کاردەکەن،هیچ لایەنێک هاوکاری مادیان ناکات زۆرجاریش لەکوردستان هەندێ تیپی هونەری بۆنمایشکردنی بەرهەمەکانیان دێنە ئێرە ئەوانیش کێش و گرفتی خۆیان هەیە . . بێگۆمان کێشە زۆر ئەگەر باسیان بکەین. .

*ئاستی شانۆکوردی بەگشتی لە ئیستادا چۆن دەبینی؟

- بە داخەوە شانۆی کوردی زۆر لەکزی دایە،بە تایبەتی لە شاری هەولێر ئەگەرلە ساڵێک نمایشیکی شانۆ بکرێت ،هۆکاریش زۆرن

لەوانە کەمی هاوکاری دارایی تەرخان کراو بۆ شانۆ ، دەست نیشان کردنی دەقی خراپ، وەنە بوونی هۆڵی نمایشی شانۆیی ئەوانە هەموویان هۆکارن بۆ دابەزینی ئاستی شانۆی کوردی ، بۆیە دەبێت بەرپرسان چارسەرێک بۆ ئەو قەیرانە بدۆزنەوە، وە دوور کەوتنەوەی شانۆکارانی بۆ ئەزموون ئەوانە پێمان دەڵێن کەوا شانۆی کوردی لە قەیرانێکی گەورە دایە کەجێگای داخە بەڵام لە شاری سلێمانی جوڵەی شانۆیی بەربەردەوامی هەیە هیوادارم ئەو جووڵایەش لە هەموو شارەکانی کوردستان بوونی هەبێت، داوا لە شانۆکاران دەکەم با هەموویان یەک دەست بن یەکگرتووبن لە پێناو شانۆی کوردیمان.

- بینەر چێژ لەچ جۆرە نمایشێکی شانۆیی دەبینیت (بەزمەسات یان مەرگەسات)؟

- بە بۆچوونی خۆم لەم کاتە دا بینەری شانۆ لە کوردستان تارادەیەک بێزارە، بە باردۆخی ژیانی سەختەت گوزەر دەکات ، ناسۆرییەکانی زۆرە بۆیە حەز بەنمایشێک دەکات کە کەمێک لەو ناخۆشیانەی کەم بکاتەوە لەبەر ئەوە هەست دەکەین بینەر زیاتر حەز بەنمایشێک دەکات کە کە باری دەروونی ئارام بکاتەوە زیاتر حەز لە نمایشی بەزمەسات دەکات، بەمەرجێ پەیامێکی شانۆیی مرۆڤایەتی هەبێت نەک تەنیا ئامانج لەی تەنیا پێکەنین بێت.

*ڕۆڵی و گرنگی تەکنیک بە تایبەتی ڕووناکی لە شانۆدا تا چەند لە خزمەت نمایش شانۆ دایە؟

- ڕووناکی ڕۆڵێکی گرنیکی هەیە لە شانۆدا،چارەسەری زۆر شت دەکات ،هەندێک لە نمایشە شانۆییەکان بەبێ ڕووناکی پەیامی خۆی وون دەکات،چونکە لە ڕەنگەی ڕووناکی ،دەست نیشان کردنی هەموکاتەکانی شانۆدەکرێت بۆیە چەندە دە قی شانۆ گرنگە ئەوەندەش تەکنیکی ڕووناکی گرنگە بۆ شانۆ ،بەڵام بە داخەوە شانۆی کوردیمان لەم بوارەدا زۆر هەژارە بەجۆرێک تائێستا نەمان توانیوە هونەرمەندی پسپۆری ڕووناکی ئامادە بکەین، بە تایبەتی لە کۆلێژ و پەیمانگاکان زۆر گرنگی بەم بوارە نادەن بۆ ئەوەی کادیری لێهاتووی ڕووناکی دروست بکەین ئێستا لە وڵاتی ئالمَانیا هیچ کەس ناتوانێ لەم بوارە کار بکات ئەگەر هاتوو بڕوانامەی پسپۆری ڕووناکی نەبێت چەندین پەیمانگا و کۆلێژی هونەری تایبەت بەم بوارە هەن ،بەو هیوایەی لە کوردستانیش گرنگی بەو بوارە بدرێت.

*هیچ پرۆژەیەکت بۆ داهاتوو هەیە؟

- هیوادارم کاتێ گەرامەوە بۆ کوردستان سوود لە تواناکانم وەربگیرێت، چونکە من ماوەی(25) ساڵە لە شانەی نورنبێرگ لە بەشی تەکنیکی رووناکی کار دەکەم ئەزموونێکی باشم لەو بوارە دا هەیە.

خوێندنەوەیەک بۆ کتێبی (چیرۆکی بینراو).. خوێندنەوەی سەڵاح جەلال

[بۆ خوێندنەوەی ئەم بابەتە کلیکی ئێرە بکەن..]

[SalahJalalDownload]

سەرەتای دەستپێکردنەوەی بەهێزی

شەپۆلی دووەمی شۆڕش. و: کاوە عومەر

بە پشتبەستن بە چاوپێکەوتنێک لەگەڵ کەناڵی نوێیەکە کەکراوەتەوە

حەسەن ساڵحی: ٢٥ی شەهریوەر ساڵڕۆژی کوشتنی مەهسا (ژینا) ئەمینی و سەرەتای شۆڕشی ژن ژیان ئازادی بوو. کۆماری ئیسلامی هەوڵی قەدەغە کردنی شەقامەکان و ڕاگەیاندنی دەسەڵاتی سەربازیی ڕانەگەیەندراو هەوڵ دەدات لەم ڕۆژەدا پێش بە ناڕەزایەتی خەڵک بگرێت. بەڵام بەپێی ئەو ڕاپۆرتانەی کە لەبەردەستدان، لانیکەم لە ٢٢ شار خۆپیشاندانی ناڕەزایی بەڕێوەچوو و خەڵک دروشمەکانی دژی حکومەتیان وتەوە. مانگرتنێکی گشتی و بەربڵاو لە کوردستان بەڕێوەچوو، کۆبونەوەی گەورە لە دەرەوەی وڵات لە دەیان شار ئەنجامدرا، لەنێویاندا ڕێپێوانی ٤٠ هەزار کەس لە تۆرێنتۆی کەنەدا. بە هەڵسەنگاندنی ڕووداوەکانی ئەم ڕۆژە لەگەڵ لیدەری حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا، حەمید تەقوایی دادەنیشین. حەمید تەقوایی، بەڕای ئێوە چ فاکتەرێک لە داڕشتنی ناڕەزایەتییەکان لەم ڕۆژەدا کاریگەر بوو؟ ئایا بەبۆچوونی ئێوە دەکریت قسە لەدەرئەنجامە بەهێزەکانی شۆڕش لەم ڕۆژەدا بکرێت؟

حەمید تەقوایی: لە پەیوەندبە بەشی یەکەمی پرسیارەکەی ئێوەوە، دەبێ بڵێم ئەو فاکتەرانەی کە بوونە هۆی ناڕەزایەتییەکانی ساڵیادی شۆڕش، ئەو فاکتەرانە بوون کە بە ماوەیەکی زۆر لە شۆڕشی ژن ژیان ئازادیدا چالاک بوون. دامەزراوە و ڕێکخراوەکان کە بانگەوازێکی زۆریان کردبوو و ئەزموونی ڕێکخستن و چالاکیی مەیدانییان هەبوو. ئەوان لە چەند هەفتەیەک لە پێش ٢٥ی شەهریوەرەوە بە بڵاوکردنەوەی چەندین لێدوان و بانگەواز و جاڕنامە و ڕێکخستن و ئامادەکردنی ناڕەزایەتی پراکتیکی پێشوازییان لەم ڕۆژە کرد. خەڵک بانگهێشتی خۆپیشاندانی سەر شەقامەکان کران و بەشێکیشیان داوای مانگرتنیان کرد. تەنانەت بە وتەی خۆیان ئاماژەیان بە "بەڵگەنامەکانی شۆڕش" کردووە، واتە جاڕنامەی ١٢ داواکاری ٢٠ ڕێکخراو و جاڕنامەی داواکاری ژنانی پێشڕەو. وەک نموونە بینیمان ڕێکخراوێک بەناوی دادخوازانی سیستان و بەلوچستان بەیاننامەیەکی پڕ جۆش و ڕادیکاڵیان دا و خەڵکیان بانگەواز کرد بۆ ناڕەزایەتی و خۆپیشاندان. ڕێکخراوێکی وەک تۆڕی سەرتاسەری شۆڕشی ژن ژیان ئازادی کە لە زیاتر لە ٥٠ ڕێکخراوی خوێندکاری و گەنجانی شارە جیاجیاکان

پێکهاتووە، داوای مانگرتن لە کوردستان و هەروەها داگیرکردنی شەقام و وتنەوەی دروشمی شەوانە و بەگشتی ئەو ئاکسیۆنە ناڕەزایەتیانەی لەم ڕۆژەدا شاهیدی بووین. بەزۆری وا بیردەکرێتەوە کە بەبانگەوازێک دەکرێت و خەڵک وەڵام دەدەنەوە. بەڵام کارەکە لەوە زیاترە. بانگەوازێک دەدرێت و کاری بۆ دەکرێت، ئامادەکاری دەکرێت، لیستی دروشمەکان ڕادەگەیەنرێت، تراکت دابەش دەکرێت و لەدیوار نووسین ئەنجام ئەدرێت، ڕێکخستن ئەنجام ئەدرێت، ئەمانە ئەو چالاکیانەن کە بەرهەمەکەیمان لە شێوەی ناڕەزایەتی و مانگرتندا لەساڵیادی شۆڕشدا بینیمان.

لە وەڵامی بەشی دووەمی پرسیارەکەتدا، بەڵێ، پێموایە ئەمە دەرئەنجامێکی بەهێز بوو. نەک هەر لە ڕووی ڕەهەندەکان، ب□□ک□و ناوەرۆک و دروشمەکان و دیوارنوسینەکان سەرنجڕاکێش و ڕادیکاڵانی□ی ناڕەزایەتییەکان لەم ڕۆژەدا.

تۆ باسی ناڕەزایەتیت کرد لە ٢٢ شار، بەڵام پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە ئەمە تەنها ئەو شارانە دەگرێتەوە کە دەستیان بە ئینتەرنێت گەیشتوە و توانیویانە ڕاپۆرت بکەن. بەو پێیەی حکومەت لە زۆرێک لە شارەکان ئینتەرنێتی پەکخستبوو و لە هەندێکیشدا ئینتەرنێت بە تەواوی پچڕابوو، دەبێت ژمارەی شارەکان زۆر زیاتر بێت لەو ژمارەیەی کە باسکراوە. جگە لەوەی کە مانگرتنەکان نزیکەی هەموو شارەکانی کوردستانی گرتەوە، دوکاندارەکانیش لە گەڕەکەکانی نارمک و ڕۆدهەن لە تاران و لە ڕەشت مانیان گرت. لەم حاڵەتەدا ئێمە لەبارەی هەموو مانگرتنەکانەوە نازانین.

خاڵی گرنگتر ئەوەیە کە گرنگی مەسەلەکە تەنها چەندایەتی نییە. کێشەکە لەوەدایە کە حکومەت لەماوەی چەند مانگی ڕابردوودا بەردەوام بانگەشەی ئەوە دەکات کە هەموو شتێک ئاسایی بووەتەوە، گوایە “ئاژاوەگ□□ی□کان” کۆتایی هاتووە، تەنانەت پەیوەندی لەگەڵ حکومەتەکان باشتر بووە و هەموو شتێک لە ژێر کۆنتڕۆڵدایە. لە لایەکی ترەوە لە هەمان کاتدا لە دەرئەنجامی سەرهەڵدانەوەی جاری دووەمی شۆڕش دەترسا. چونکە حکومەت بە تەواوی دەیزانی کە ه□□س□و□اوان و ڕێکخراوەکان چۆن بەشدارن لە ئامادەکردنی ئەم ڕۆژەدا. بەهۆی ئەمەوە بەشێوەیەکی بەرفراوان دەستی دایە دەستگیرکردن. زۆرێک لە ه□□س□و□اوانی بزووتنەوە جۆراوجۆرەکانی دەستگیرکرد و هەڕەی لێکردن. بە تایبەتی کەسوکاری داخوازانی دەستگیر کرد و خستنیە ژێر هەموو جۆرە فشار و کۆت و بەندێکەوە، چونکە دەیزانی مەزاری گیانبەخکردوەکان دەبێت□ ش□و□نی کۆبوونەوە و ناڕەزایەتی. وەک ئاماژەت پێکرد شارەکانی قۆرخکرد و یاسای سەربازیی ڕانەگەیەندراوی دامەزراند و هەموو هێزە بەکرێگیراوەکانی

ناردە سەر شەقامەکان. بەڵام سەرەڕای هەموو ئەمانە وەڵامێکی توندی لەلایەن کۆمەڵگاوە وەرگرت. گرنگی ٢٥ی شەهریوەر ئەوە بوو کە هەموو هەوڵ و پڕوپاگەندەی ڕژیمی لە ناو برد. سەرەڕای هەموو پڕوپاگەندە و هەڕەشە و سەرکوتەکانی حکومەت، ناڕەزایەتی لەسەر ئاستی سەرتاسەریدا دروست بوو و لەمێزی دەسەڵاتدارانی لەخاک وخۆڵ هەڵکێشا.

با ئەوەش بڵێم کە ناڕەزایەتییەکان لە ٢٥ی شەهریوەرەوە دەستی پێکرد. دیارە ناڕەزایەتییەکانی زاهیدان لە ڕۆژی هەینیدا زۆر بەرفراوانتر و هێرش بەرانەتر لە جاران بوو. هه روه ها دروشم وتنەوەی شه و له گه ڵه که جیاجیاکانی تاران و ژماره یه ک شاری دیکه ده ستی پێ کرد.

دەکرێ بڵێین قۆناغێکی نوێ لە پڕۆسەی شۆڕشدا دەستی پێکردووە. ئەم قۆناغە نوێیە لە لایەن حزبی ئێمە و زۆرێک لە هەڵسوڕاوان و دامەزراوە خەباتکارانەکانەوە وەک شەپۆلی دووەمی شۆڕش ناودەبرێت. پێم وایە ئەمە هەڵسەنگاندنێکی واقیعییە.

حەسەن ساڵحی: پاشایەتیخوازەکان و بزووتنەوە ڕاستڕەوەکانیش زۆر هەوڵیان دا بە ئەوەی ڕەنگی خۆیان بدەن لە ساڵیادی شۆڕش. لە وانەش هێنانە ناوەوەی ، دروشمی "ئێمە نەتەوە کەبیرین، ئێران دەگرینەوە". ڕۆڵ و جێگای ئەم ڕەوتانە لە ساڵیادی شۆڕشدا چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

حەمید تەقوایی: هەر ئەو دروشمەی کە باست کرد نیشانەی نامۆ بوونی ئەو بزوتنەوانەیە بەو دروشمە ڕاستەقینەیانەی کە خەڵک لەسەر شەقام دەیڵێنەوە، لەدیوار نوسینەکاندا دەبینرێن، یان لە لێدوان و بانگەواز و جاڕنامەکاندا لەلایەن چالاکوانان و ڕێکخراوە خەباتکارەکانەوە جەختیان لەسەر دەکرێتەوە.

ئاماژەم بە زنجیرەیەک لەو بەڵگەنامانە کرد. لە هیچ کام لەمانەدا، چ لە گەنجان، چ لە ژنان، چ لە قوتابیان، چ خانەنشینەکان، یان کرێکاران، بە نموونە لە بەیاننامەیشورای ناڕەزایەتی کرێکارانی گرێبەستی نەوت، یان ئشورای کرێکارانی لایەنی سێیەم، یان سەندیکای هەفت تەپە، یان تۆڕی لاوانی سەرتاسەری، یان بەیاننامەی دادخوازانی تاران و سیستان و بەلوچستان و هتد، هیچ شوێنەواری ئەم دروشمە یان دروشمی نەتەوەیی-میللی و وەک ئەوانە نابینیت. تەنانەت لە دەرەوەی وڵاتیش ئەم دروشمە لە نێو خەڵکدا جێگای نەبوو. بێگومان چەند کەسێک لە پاشا پەرستە توندڕەوەکانی دەرەوەی وڵات دروشمیان دەوتەوە کە تا چەپ کفن نەکرێت، ئەم نیشتمانە نابێتە نیشتمان! بەڕاستی جێگەی شەرمەزارییە. ئەم جۆرە دروشمانە لە نێو خەڵکدا جێگەیان نییە، چونکە بە ڕوونی کۆنەپەرستانە و دواکەوتوون و

پێچەوانەی خواست و داواکاری ئازادیخوازانەی خەڵکن.

لەوانەیە بڵێیت ئەم جۆرە دروشمانە تەنها لەلایەن پاشایەتییە توندڕەوەکانەوە دەدرێت. ڕەنگە ئەمە وا بێت، بەڵام کێشەکە ئەوەیە کە ئێمە هیچ دژایەتییەک بۆ ئەم جۆرە دروشمانە لە لایەن پاشایەتییە ناتوندڕەوەکانیشەوە نابینین؛ نابینین حسابی خۆیان لەمانە جیا بکەنەوە.

مەسەلەکە تەنیا لە ساڵیادی شۆڕشدا قەتیس نییە. پێشتر ئەم جۆرە دروشمە کۆنەپەرستانەمان بینیوە. کاتێک دروشم و هاشتاگی "ئێمە پێکەوەین" بە ڕوونی لە دژی ئێعدامەکان بەرزکرایەوە و تا ئەمڕۆش بە شێوەیەکی بەرفراوان وەک یەکێک لە دروشمە سەرەکییەکانی خەڵک لە سۆشیال میدیا و لە شەقامەکاندا بەرز دەکرێتەوە و لە لێدوان و بانگەوازەکاندا ئاماژەی پێکراوە، بەشێکە لە شاخوازەکان ڕایانگەیاند کە "ئێمە لەگەڵ پاشاین" و "ئێمە لە تەنیشت پاشا دەمێنینەوە". لەوە ڕوونتر نابێتەوە کە حسابەکەت لە خەڵک جیا بکەیتەوە! بە زمانی خۆیان دەڵێن ئێمە لەگەڵ خەڵکدا نین. دەڵێن ئێمە پاشا دەستەکان لەگەڵ خۆمانین. تەنانەت لە حاڵەتێکدا دروشمی ژن ژیان ئازادییان گۆڕی بۆ ژن ژیان پەهلەوی! واتە "ئازادی"یان بە "دژە ئازادی" گۆڕی!

هەموو ئەمانە ئەوە دەردەخەن کە خەڵکی ڕاستڕەو بە ئاشکرا لە بەرانبەر خەڵکدان و وەک فاکتەری نەرێنی، فاکتەری ڕێگریکردن مامەڵە دەکەن. ئەم جۆرە دروشم و گوتارانە بە ڕوونی دژە شۆڕشن و لە ڕاستیدا ئاو دەکەن بە ئاشی کۆماری ئیسلامیدا و لە کۆتاییدا بە قازانجی حکومەت کۆتایی دێت. لەم ڕوانگەیەوە ساڵیادی شۆڕش وەڵامێکی بەهێز بوو بۆ ڕەوتی ڕاستڕەو و پاشایەتی خوازیش.

حەسەن ساڵحی: جگە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران، بەشێک لە حیزبە سیاسییەکانی دیکە لە کوردستانیش داوای مانگرتنی گشتی دەکەن لە کوردستان ، کە وەڵامێکی ئەرێنی لەلایەن خەڵکەوە وەرگرت و ئەم مانگرتنە گشتییە ڕوویدا. بەڵام بەشێک لە حیزبە کوردییەکان بە حیزبی دێموکراتی کوردستانیشەوە هەوڵ دەدەن کارەکتەر و ڕووخسارێکی کوردی بە شۆڕشی ژن ژیانئازادی بدەن. بۆچونی ئێوە لەم بارەیەوە چییە؟

حەمید تەقوایی: سەرەتا وەک ئاماژەت پێکرد ئەو لایەنانە داوای مانگرتنیان لە کوردستان کرد. حیزبی ئێمەش ئەم بانگەوازەی کرد و خۆشبەختانە ئەم بانگەوازانە وەڵامێکی ئەرێنییان وەرگرتەوە. وە ئەمەش یەکەمجار نەبوو. لە سەردەمی شۆڕشدا چەندین جار حیزبەکانی کوردستان و هەروەها حیزبی ئێمەش بانگەوازی خەڵکی کوردستانیان کرد بۆ مانگرتن و ئەو بانگەوازانەش هەمیشە سەرکەوتوو بوون. ئەمە

ئەمجارە ڕوویدا و خەڵکی کوردستان لە ساڵیادی شۆڕشدا زۆر بەهێز و هێرش بەرانە دەرکەوتن. ئەمەش کردەیەکە بۆ زیاتر بەهێزکردن و پێشخستنی شۆڕش لە کوردستان و لە تەواوی ئێراندا.
بەڵام ئەو خاڵەی ئێوە وروژاندتان سەبارەت بە هەوڵدان بۆ بەکوردستانی نیشاندانی شۆڕشی ئێستا، منیش هەمان تێبینیم هەیە. هاوکات لەگەڵ ساڵڕۆژی شۆڕشدا، حزبی دیموکراتی کوردستان بەیاننامەیەکی بڵاوکردەوە کە بە ڕوونی بەهاکانی شۆڕش وەک کوردستانی دەناسێنێت. بەهاگەلێک کە پێدەچێت لە کوردستانەوە بۆ ئێران و لە دوای ئێرانەوە بۆ هەموو جیهان بڵاوبوونەتەوە! بێ گومان خەڵکی کوردستان ڕۆڵێکی گرنگیان هەیە لە شۆڕشی ئێستادا، بەڵام بەڕای من ئەم جۆرە ڕوونکردنەوە و ناساندنی شۆڕش لەسەر ڕوانگەیەکی تەواو قەومی- نەتەوەپەرستانە دامەزراوە و بە فاکتەری نەرێنی دادەنرێت لە پڕۆسەی.شۆڕشدا. ئەمە دیوەکەی تری دراوی گەورەخوازی فارسە، کە هەموو شتێک دەگەڕێنێتەوە بۆ نەتەوەی کەبیر و “کوروشی کەبیر” و بەها نەتەوەیی- نیشتمانییەکان. یەکێکیان شۆڕشی ژن ژیان ئازادی بە بەها نەتەوەیی-نیشتمانییەکانی ئێران و ئەوی دیکەیان بە بەها نەتەوەیی-میللی کوردستان ڕوون دەکاتەوە.
بەڕای من تەوەر و دروشم و بەهاکانی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی نە کوردستانین، نە ئێرانی، نە فارسی، نە پەیوەندیان بە هیچ گەل و نەتەوەیەکی ترەوە هەیە، بەڵکو ئینسانین. هەر لەبەر ئەم هۆکارەش جەماوەری خەڵکی یەکخستووە و کۆی کردوونەوە. و بەم شێوەیە بووەتە جیهانی. دیار نییە خەڵکی وڵاتانی دیکە بۆچی ئەبێت پشتگیری لە شۆڕشێکی کوردستانی یان شۆڕشێکی نەتەوەیی ئێرانی بکەن کە شاهانەییەکان بانگەشەی بۆ دەکەن؟! یان ژنانی ئازادیخواز و فەمینیستەکانی جیهان چۆن دەتوانن خۆیان بە شۆڕشێکی کوردستان یان نەتەوەیی لە ئێراندا ببەستنەوە؟! دروشمی ژن ژیان ئازادی نوێنەرایەتی دەکات لە بزووتنەوەی “می توو” بۆ فەمینیستە فەرەنسییەکان و بۆ ژنان لە هەموو وڵاتانی ئیسلامیدا. وە ڕێک هەر بۆیە لە سەرانسەری جیهان پێشوازی لێدەکرێت. ئەگەر ئەمڕۆ مەهسا بووەتە ڕەمزی شۆڕشی ژن و ژیان ئازادی و ڕەمزی ڕزگاریخوازی ژنان لە ئێران و لە هەموو جیهاندا، ئەوە ڕێک لەبەر ئەوەیە کە شۆڕشی ئێستا لەسەر بنەمای بەها ئینسانییە گشتگیرەکان دامەزراوە. ژن ژیان ئازادی تەنها هێمای ڕزگاری ژن نییە، بەڵکو دەنگی هەموو ٩٩٪ی جیهانە کە بەدەست سەختی کێشانی ئابووری و هەڵاواردنە چینایەتییە گەورەکانی جیهانەوە دەناڵێنن!
دەمەوێت بڵێم خاڵی بەهێزی شۆڕشی ئێستای ئێران کە خۆی لە دروشمی ژن ژیان ئازادیدا دەردەخات، بەها ئینسانییە جیهانداگرەکانە، هەر

هەوەک بە وانیشاندانی کە کوردستانی یان فارسی و ئێرانی و بەگشتی نەتەوەیی- ئیتنیکی خستنە پیش چاوی ئەو شۆڕشە تەنیا دەتوانێت زیان بە شۆڕش بگەیەنێت وە لەم ڕوانگەیەوە پێم وایە حیزبە کوردستانییەکان بەلاڕێدا دەڕۆن. ئەگەر دەتەوێت چەوسانەوەی نەتەوەیی کە کێشەیەکی ڕاستەقینەیە، هەڵاواردنی نەتەوەیی کە کێشەیەکی ڕاستەقینەیە، بە شێوەیەکی ئینسانی و بنەڕەتی چارەسەر بکرێت، پێویستە لەسەر بنەمای مافی یەکسانی هەموو خەڵکی دانیشتوو کە لە جوگرافیای ئێراندا دەژین، بێ گوێدانە بەڵگەنامەی لەدایک بوونیان لە کوردستان یان ئەسفەهان یان تاران، بەلوچ و ئازەری.جەخت بکەیتەوە. ڕێگا چارەسەری ستەمی نەتەوەیی و هەڵاواردنی نەتەوەیی، میللی-ئیتنیکی، دەرخستنی بەها گشتی و جیهانییەکانی شۆڕش نییە. بەپێچەوانەوە دەبێ بگوترێ کە هیوا و خواستەکانی خەڵکی کوردستانیش، وەک هەموو هەموو خەڵکی ئێران ، ئازادی و یەکسانییە، ئەمە مافی ئینسانی و یەکسانمان بە هەموو خەڵکی ئێران دەوێت، هەر بۆیەش جەخت لەسەر نەهێشتنی هەڵاواردن و چەوساندنەوەی نەتەوەیی دەکەینەوە. ئەمە گوتارێکە کە واتای لابردنی ستەمی نەتەوەیی و لە هەمان کاتدا فاکتەری یەکڕیزی و هاوڕێیەتی خەڵکی کوردستان و باقی ئێرانە. ئەگەر حیزبە کوردستانییەکان ئەو ئاراستەیەیان نەبێت، تەنانەت لە خودی کوردستانیشدا، نفوز و بنکەی خۆیان لەدەست دەدەن.

حەسەن ساڵحی: بانگەوازی حیزب ئەوە بوو کە لە ٢٥ی شەهریوەردا چەرخەکان ڕابگرن و شەقامەکان داگیر بکەن. ئەم بانگەوازە تا چ ڕادەیەک جێبەجێ کرا و ڕۆڵی حیزب بە گشتی لە ئامادەکاری و ڕێکخستنی ٢٥ی شەهریوەردا چی بوو؟

حەمید تەقوایی: مەبەستمان لە داگیرکردنی شەقامەکان، کۆبوونەوە و خۆپیشاندان و ڕێپێوان و بە گشتی هەر جۆرە نمایش و چالاکیی ناڕەزایەتیمان بوو. لەوانەش دروشمی شەوانە و نووسینی دیوار و هتد. وەک لە سەرەوە ئاماژەمان پێدا، بەلایەنی کەمەوە لە ٢٢ شاردا ئەمە ڕوویداوە. شەقامەکان داگیرکرابوون.

هەروەها جەختمان لەسەر بوونی بێ حیجابی لەسەر شەقامەکان و خۆپیشاندان لەم ڕۆژەدا کرد. وە بینیمان لەم ڕۆژەدا ژنانی ئازا بە بێ حیجاب لەبەردەم هێزە سەرکوتکەرەکاندا دەرکەوتن و ناڕەزایەتیان دەربڕی.

سەبارەت بە مانگرتن، هەرچەندە ئەمە جەختمان لەسەر کوردستان دەکردەوە، بەڵام بانگەوازەکەمان سەرتاسەری بوو. باسی ئەمە ئەوە بوو کە ئەم ڕۆژە پشووی فەرمی بێت بە یادی گیانەخت کردوانی شۆڕش و وەکو ڕۆژی گیان بەختکردوان بناسرێت و وەک پشووی فەرمی لە مێژوو و لە ڕۆژژمێردا تۆمار بکرێت. جەختکردنەوەمان ئەوە بوو کە یەکەمین

ساڵیادی شۆڕش، ۲۵ی شەهریوەری ۱٤۰۲، دەتوانێت ڕۆژی دەستپێکی ئەم بزووتنەوەیە بێت. بەڕای من ئەمە ئاسۆیەک و دیدگایەکی خستە بەردەم کۆمەڵگا کە ئەگەرچی مانگرتنەکە بەو شێوەیەی کە ئەمە بانگەوازمان کرد گشتگیر نەبوو، بەڵام لە هەمان ئەو شارانەی کە ڕوویدا، لە کوردستان و لە چەند شارێکی تردا، ئەوە نیشانی دا کە ئەو مانگرتنە کۆمەڵگە بەم ئاراستەیە دەڕوات.

ئەم جەختکردنەوە لە ساڵیادی شۆڕش وەک پشووی فەرمی بە ڕێزگرتن لە یادی گیان بەختکردوەکان لە هەندێک بانگەوازی هێزەکانی دیکەشدا بەرزکرایەوە و هیوادارم ئەم گوتارە لە ڕاگەیاندنەکان و لە لێدوانەکاندا و لە بانگەشەی هێزەکانی شۆڕشدا دووبارە ببێتەوە ، و دەتوانین ئەم ڕۆژە وەک ڕۆژێک ئاهەنگ بگێڕین ئەمە بتوانین ئەم ڕۆژە وەک ڕۆژێک کە خەڵک هەموو ساڵێک ڕێزی لێبگرێت بچەسپێنین.

سروشتییە تا ئەو کاتەی کەهێشتا کۆماری ئیسلامی نەڕوخاوە، لایەنەکی گرنگی ئەم یادکردنەوەیە، ناڕەزایەتی بێت بەرامبەر بکوژانی شۆڕشگێڕەکان.

دیارە ئەوە پرسیارتان لە ڕۆڵی حیزب کرد. لە وەڵامدا دەتوانم ئاماژە بە کەناڵە جەدید تریبیونی شۆڕش بکەم کە ماوەیەکی زۆر لەمەوبەر پێشوازی لەم ڕۆژە کرد. هەموو ئەم لێدوان و بانگەوازانەی کە باسم کرد، تەلەفزیۆن ڕووماڵیان دەکرد، باسیان دەکرد، بانگەشەیان بۆ دەکرا، ڕێنمایی تایبەتیان خستەڕوو، لە جۆری دروشمەکانەوە تا خۆپیشاندانی شەقامەکان و مانگرتن و داخستنی گشتی و هتد. ئەمانە هەموو ئەو گوتارانە بوون کە لە کەناڵەی ئاسمانی کەناڵە جەدیدەوە لە کۆمەڵگادا دەوروژێنران و ڕێگا پیشاندر بوون.

هه روه ها ڕێکخراوه حزبییه کان وه ک کۆمیته ی ڕێکخستن، کۆمیته ی کوردستان، ڕێکخراوی لاوان، کۆمیته ی ده ره وه ، هه موویان به شدار بوون و ڕۆڵێکی کاریگه ریان نه ک ته نها له ئاستی پڕوپاگه نده دا به ڵکو له ئاستی کرده یی و مه یدانیشدا گێڕا. پێویستە بگوترێ لە هەردوو لایەنی داگیرکردنی شەقام و ڕاگرتنی چەرخەکانەوە، حیزبەکەمان گوتار و کۆشێکی بەبەشی خۆی خوڵقاند کە ئەمەش بنەمای دەرئەنجامی ساڵیادی شۆڕش بوو.

حەسەن ساڵحی: بەڕای ئێوە ڕێگاکانی پێشڕەوی زیاتری شۆڕش چین؟

حەمید تەقوایی: ئەگەر بمەوێت بە دوو وشە دەریببڕم، ڕێگای پێشڕەوی شۆڕش "ڕێکخستن"ە. ڕێکبخراو بوونی زیاترە!

زۆر کەس باسی یەکگرتوویی خەڵک دەکەن. ئەم یەکێتییە بە شێوەیەکی بابەتیانە خۆی لە ڕێکخراو بووندا نیشان دەدات. واتە لە خەباتی دەستەجەمعی و ڕێکخراو و هەماهەنگدا. زۆرێک لە هەڵسوڕاوانی شۆڕش، گەنجان، ژنان، بەشەکانی دیکەی کۆمەڵگا بە تاک یان زۆرترین کەس

کار دەکەن. جەختکردنەوەمان ئەوەیە کە کاری بەکۆمەڵ و ڕێکخراو فراوانتر بکرێت. خۆشبەختانە ئەمڕۆ ڕێکخراوگەلێک هەن کە هەموو هەڵسوڕاوان دەتوانن لەسەر ئاستی سەرتاسەری بەشداری تێدا بکەن. نموونەی ئەمەش تۆڕی سەرتاسەری شۆڕشی ژن ژیان ئازادییە کە لە زۆرێک لە شارەکاندا کاردەکات و چەندین گرووپی گەنج و خوێندکار و قوتابیان لە شارە جیاجیاکاندا بەشێکن لەو تۆڕە. پەیوەست بوون بەم جۆرە ڕێکخراوانە هەنگاوێکی گەورە دەبێت بۆ بەهێزکردنی شۆڕش. کۆکردنەوە واتە شێوەیەکی هەماهەنگ و ڕێکخراو و کاریگەر و سەلامەت. بە هەر شێوەیەک کە بیری لێدەکەیتەوە، ڕێکخراوبوون چەند جارێک هێز زیاد دەکات.

نموونەیەکی دیکەی ئەو ڕێکخراوە کرێکارییانەیە کە لە شۆڕشدا چالاکن. لە بزووتنەوەی کرێکاریدا ئەو ڕێکخراو لە مەیدانی خەباتدان، وەک شورای ڕێکخستنی ناڕەزایەتی کرێکارانی گرێبەستی نەوت، یان شورای کرێکارانی ئۆرکانی سێهەم، یان سەندیکا و شورای هەفت تەپە، کرێکارانی پۆڵای ئەهواز و ژمارەیەک لە لیژنە و دامەزراوە دێرینەکانی کار کە زۆر لە پێش ئەم شۆڕشەوە چالاک بوون. بە تایبەتی بە بۆنەی ساڵڕۆژی شۆڕشەوە ٦ ڕێکخراوی کرێکاری – شورای ڕێکخستنی ناڕەزایەتی کرێکارانی گرێبەستی نەوت، شورای ڕێکخستنی ناڕەزایەتی کرێکارانی نافەرمی نەوت (ئۆرگانی سێهەم)، ئەنجومەنی کارەبا و کانزاکانی کرماشان ، لیژنەی بەدواداچوون بۆ دروستکردنی ڕێکخراوە کرێکارییەکان، سەندیکای بەیەکارانی ئەلبورز، دەنگی سەربەخۆی کرێکارانی گرووپی میللی پۆڵا – لەگەڵ دوو ڕێکخراوی دیکەدا، بانگەوازی ژنانی ئێران و ڕێکخراوی دادخوازان، لە ڕاگەیەندراوێکی هاوبەشدا، ئەوان بانگەوازی خۆیەکیان کرد بۆ دەربڕینی ناڕەزایەتی لە ساڵیادی شۆڕشدا، جەختیان لەسەر کەمترین داواکارییەکانی بیست ڕێکخراو وەک "جاڕنامەی یەکگرتوویی خەڵک لە شۆڕشی ژن، ژیان ئازادی" دا کردەوە و ڕایگەیاند کە "بە هێزی خەباتمان دەیکەین بە ٢٥ ی شەهریوەر، ساڵڕۆژی شۆڕشی ژن، ژیان ئازادی، هەموو ساڵێک و لە سبەی ڕۆژدا دەکەینە پشووی فەرمی.

ئەم نموونە و مەدەلێکە لەو ڕۆڵەی کە ڕێکخراوە کرێکارییەکان بە هەماهەنگ و شان بە شانی ژنان ودادخوازان و بەشەکانی تری کۆمەڵگە دەتوانن لە بەهێزکردن و پێشخستنی شۆڕشدا بیگێڕن. نموونەیەک و مەدەلێک کە بانگەوازی هەموو هەڵسوڕاوانی بزووتنەوەی کرێکاری دەکات بۆ پێکهێنانی شورا و کۆمیتە و ڕێکخراوی ناڕەزایەتی.

لە کۆتاییدا پێویستە ئاماژە بەوە بکەم کە ئەم شۆڕشە وەک ئەم ڕێکخراوانە ڕایاگەیەندوە، بەڵگەنامەی تایبەتی خۆی هەیە، وەک جاڕنامەی ١٢ مادەی ٢٠ ڕێکخراو، جاڕنامەی داواکاری

پێشکەوتنخوازانەی ژنان و ئەو لێدوانانەی کە لەلایەن ڕێکخراوەکانی ژنان و دادخوازان وخانەنشینەکانەوە دراوە. ئەو دروشم و داخوازییە هاوبەشانەی کە لەم جاڕنامانەدا ڕەنگ دەدەنەوە، فاکتەری گرنگن کە بەشە جیاوازەکانی کۆمەڵگا یەکدەخات. ئاڵای ئەم بەڵگەنامانەی شۆڕش بەرز ڕابگیرێت و جەختیان لەسەر بکرێتەوە و ئاماژە بە ناوەڕۆکیان بکرێت. خۆشبەختانە لە ساڵیادی شۆڕشدا ئەمە ڕوویدا و پێویستە ئەم بزووتنەوەیە بەردەوام بێت.
من جەخت لەسەر ڕێکخستنی هەرچی زیاتر و سەرتاسەریت دەکەمەوە، هەروەها بەرزکردنەوەی ئەو بەیاننامە وجاڕنامانەی کە لە لایەن شۆڕشەوە دەرچووە. زیندوو ڕاگرتنیان، بەردەوام پەروەردەکردنیان و بانگەوازکردنی خەڵک بۆ پشتیوانیکردنیان فاکتەری گرنگە بۆ ڕێکخستنی هەڵسوڕاوان و ڕیزەکانی خەڵک.
خاڵی کۆتایی گرنگیدان بە ڕۆڵ و پێگەی حیزبە. حیزبی ئێمە بە شێوەیەکی بەرفراوان لە شۆڕشدا بەشدارە، لە بوارە جیاجیاکاندا چالاکە. حیزبێک کە لە مێژە ئاڵای ئەم شۆڕشە، شۆڕشی ژنانەی بەرزکردۆتەوە و ئەمڕۆش لە ڕێگەی کەناڵ جەدیدەوە و لە ڕێگەی هەموو ئەو پەیوەندی گرتن و ئەوپەیوەندیانەی کە لەگەڵ خەباتی مەیدانییەکاندا هەیەتی، هەوڵی بەهێزکردن و قووڵکردنەوە و یەکگرتوو کردنی شۆڕش دەدات تا ئەو جێگایەی کە دەکرێت. بەرەو سەرکەوتن ببات. دوا بانگەوازی من بە تایبەتی بۆ هەموو هەڵسوڕاوانی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی و هەموو تێکۆشەرانی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان، پەیوەست بوونە بە حیزبی خۆتانەوە، حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران.

٢١ی ئەیلوولی ٢٠٢٣، ٣٠ شەهریوەری ١٤٠٢

کیمیای دەماریی.. رەهەند سابیر

کیمیای دەماریی Neurochemistry

کیمیای دەماریی، لقێکی زانستی دەمارەکانە neuroscience کە دیراسە بە پرۆسە کیمیایی و ئاوێتەکان و ئەتۆمەکانی ناو سیستەمی دەمار ئەکات، هەروەها ئەو میکانزیمە ئاڵۆزانە کەشف ئەکات کە بناغەی

گواستنەوەی سیگناڵەکانن لە نێوان دەمارەکاندا. یەکێک لە سەمەرەکانی کیمیای دەماریی، ئەو رۆڵە سەرەکیی□ی ک□ ئایۆنە مێتاڵییەکان لە هاڕمۆنییکردن و ساناکاریی ئۆغری سینگناڵەکانی دەماردا، ئەیگێڕن.

ئەگەر لە جوغزێکی ترەوە کیمیای دەماریی، رەنگڕێژ بکەینەوە، بریتییە لە شەنوکەوکردنی پرۆسێسە کیمیایی و پێکهاتەکانی ناو سیستەمی دەمار، بە تایبەتیی دەماغ و بڕبڕەی پشت کە هەوڵئەدات لە گەمە ئاڵۆزەکانی نێوان مۆڵیکیوڵە جیاوازەکان تێبگات، وەکو گواستنەوە دەمارییەکان، ئایۆنەکان و ماد□ی بایۆکیمیاوییەکانی تر! ئەم بواری کیمیای دەمارییە، زۆر گرنگە بۆ تێگەیشتن لە میکانیزمی بنەمای پێوەندییە دەمارییەکان، فێربوون و یادەوەریی، هەروەها فیسۆلۆژیی نەخۆشییە جۆراوجۆرەکانی دەمار و دەروون! سەرەڕای ئەمەیش، میکانیزمە بنەڕەتییەکانی پێوەندیی دەمارەکان و مەعریفە و رەفتارەکان، ئاشکرا ئەکات. دەرکی کیمیای دەماریی، لە پێش هەموو شتێکەوەیە بۆ رۆشنکردنەوەی ئاڵۆزییەکانی دەماغ!

رۆڵی ئایۆنە مێتاڵییەکان لە گواستنەوە دەمارییەکاندا Role of metal ions in neurotransmission

گواستنەوەی دەماریی، پر□س□□کی سەرەکییە کە لە رێگەیەوە، دەمارەکان پێوەندیی لەگەڵ یەکتردا دروست ئەکەن. لە جەوهەردا یشدا، بریتییە لە ئازادکردن release و وەرگرتن و لێکدانەوەی گواستنەوەی دەماریی neurotransmitter کە نێردراوی کیمیایین chemical messengers. هاوکات، گواستنەوە کیمیاییە، پێکهاتەی زۆر گرنگن و بە جیا کار ناکەن، ئایۆنە مێتاڵییەکان، بە تایبەتیی ئایۆنەکانی کاڵسیەم، پۆتاسیەم و سۆدیەم، لە کاری رێکخستنی ئەم پرۆسێسە ئاڵۆزەدا ضەرورن.

کاریگەریی ئایۆنە مێتاڵییەکان لە سیستەمی دەماریدا Effects of metal ions in nervous system

ئایۆنە مێتاڵییەکان رۆڵی گرنگ ئەبینن لە کارکردنی ئاسایی دەمارەکان سیستەمی دەماریدا، بەڵام ناهاوسەنگیی، یان وجودی هەندێ ئایۆنی مێتاڵ، ئەتوانێ کاریگەریی سەمەرەی هەبێت، چ سوودبەخش بێت، چ زیانبەخش بێت لەسەر دەمارەکان

ئایۆنەکانی کاڵسیەم، پێوسیتە بۆ فەرمانە جیاوازەکانی دەمار، رۆڵێکی گرنگی ئیجابیی هەیە لە دەردانی گواستنەوە دەمارییەکاندا.

هەروەها باڵانسی دروستی کالسیۆم زۆر موهیمە بۆ هاڕمۆنیی ورووژاندنی دەمارەکان و ئاماژەدان! ئایۆنەکانی سۆدیۆم و پۆتاسیۆم، ئەساسن بۆ ئەرکی کردار action potential، ئەو سیگناڵە کارەباییانەی کە دەمارەکان بۆ پەیوەندیکردن بەکاریئەهێنن. تەوانزی نشەوی نێوان سۆدیۆم و پۆتاسیۆم، لە سەرانسەری پەردەی دەمارەکاندا زۆر گرنگە بۆ پاراستنی پۆتەنشیڵەی پشوودان و کردار. ئایۆنی مەگنسیۆم، بەشدارە لە تەنظیمی چەناڵە ئایۆنییەکان Ion channels و ئەکتیقیی وەرگرەکان لە دەماردا، هەروەها ڕۆڵی گرنگی هەیە لە بەرگرییکردن لە زیادەڕۆیی ئاماژەدانی ورووژێنەر.

ئەوەی لە دواین، سوودی ئایۆنە مەتاڵییەکان بوو، لە بەرامبەردا، ئایۆنی مەتاڵیی زیانبەخشەکانیش هەن، وەکو قوڕقوشم کە ئەبێتە هۆی لاوازیی فێربوون و کێشەی ڕەفتار و تێکچوونی هزر. جیوە، کەمیی هەستیاریی و جوڵە دروست ئەکات. کادنیۆم، باعیثی مردنی خانە دەمارییەکانە.

ئەنجامگیریی Conclusion

لە کۆتاییدا، کیمیای دەماریی، فرە پسپۆڕییە، وردبوونەوە لە وردەکارییە کیمیاییەکانی سیستەمی دەمار، ئایۆنە مەتاڵییەکان، بە تایبەتیی، سۆدیۆم، پۆتاسیۆم، کالسیۆم، ئەدای گرنگییان هەیە لە دروستکردنی پۆتەنشیڵەی کردار action potential و بڵاوبوونەوەی سیگناڵەکان. هاڕمۆنییکردنی ئەم ئایۆنانە گرنگە بۆ پاراستنی کارکردنی تەندروستانەی دەماغ، بە تێکچوونی هاڕمۆنییان، تێکچوونی دەمارەکان ڕووئەدات. تێگەیشتن لە کاریگەریی قووڵی ئایۆنە مەتاڵییەکان لەسەر کیمیای دەماریی، زۆر گرنگە بۆ توێژینەوەی بناغەی هەردوو زانستی دەمار و پەرەپێدانی چارەسەرەکان بۆ حاڵەتە دەمارییەکان!

ڕەهەند سابیر

سەرچاوەکان:
Purves, D., Augustine, G. J., Fitzpatrick, D., et al. (2001). “Neuroscience.” 2nd edition. Sinauer Associates.

Nelson, D. L., & Cox, M. M. (2017). “Lehninger Principles of Biochemistry.” 7th edition. W. H. Freeman.

Kandel, E. R., Schwartz, J. H., & Jessell, T. M. (2000). .“Principles of Neural Science.” 4th edition. McGraw-Hill

Hennigar, R. A., & Kelleher, S. L. (2012). “Metal ion transport and regulation in the nervous system: A review.” .Molecular Neurobiology, 45(2), 262-273

Kandel, E. R., Schwartz, J. H., & Jessell, T. M. (2000). .“Principles of Neural Science.” 4th edition. McGraw-Hill

Purves, D., Augustine, G. J., Fitzpatrick, D., et al. (2001). .“Neuroscience.” 2nd edition. Sinauer Associates

Squire, L. R., Berg, D., Bloom, F. E., et al. (2012). .“Fundamental Neuroscience.” 4th edition. Academic Press

---

کورتیلە چیرۆک/ تاکێ نەعلی سور.. محەمەد حەمە تەقی

هەر شانێکی داڵێک و ئەستێرەیەکی بەسەرەوە بوو، هەردوو دەستی خستبووە سەر کەلەکەیی و لە قەراغی چاڵەکە بەپێوە وەستابوو، لە شەرمانا و لە گەرمادا شەڵاڵی عارەق بوو بوو، چاوەڕێی ئەوەی دەکرد تا زووە هەموو ئەوانەی ناو پاسەکان لە چاڵەکەدا ڕیزبکرێن، چاوی هەر لەسەر پاسەکان بوو،

ــ ئەم حەشامەتە کەی تەواو دەبێ؟

کەسێک لە چاڵەکەوە بە دەستە بچکۆلەکانی دەیدا بە قاچەکانیدا و بە چاوی فرمێسکاویەوە بانگی دەکرد، ئەم هەر بێ ئاگابوو، هەر چاوی لەپاسەکان نەدەبڕی، جار جارە دەستێکی بۆ سەربازن□کان هەڵدەبڕی و بەزمانەکەی خۆی هاواری دەکرد:

ــ دەی خێراکەن، خێرا ..

ئاوڕێکی بۆ خوارەوە دایەوە و سەیرێکی چاڵەکەی کرد، منداڵێکی چوار پێنج ساڵان، دەستی بۆ بەرزدەکاتەوە و هەر دەڵێت :

تاکە نەعلەکەم، تاکە نەعلەکەم .

وشەی (نەعل) سەرنجی بۆ قاچەکانی منداڵەکە ڕاکێشا، بینی منداڵەکە تەنها یەک تاک نەعلی سوری لەپێدایە، بانگی سەربازێکی کردو هەر بەزمانەکەی خۆیان پێی وت:
پاسەکان بگەڕێن، تاکە نەعلی ئەو منداڵە بەجێماوە بۆی بهێنە،
سەربازەکە سەلامێکی بۆ کردو وتی:
فەرمانتە گەورەم ..
سەربازەکە ڕۆشت بەلای پاسەکان و ئەفسەرەکە چەند هەنگاوێک لە چاڵەکە دوورکەوتەوە، حەشامەتەکە، ژن و منداڵ، پیر و گەنج هەمووی لە چاڵەکەدا ڕیزکرابوون، ڕیزێک سەربازی چەک بەدەست، ئامادە و دەست لەسەر پەلەپیتکەی تفەنگ ڕووەو حەشامەتەکە وەستابوون، چاوەڕێی فەرمانی تەقەکردن بوون، سەربازەکە بەتاکێک نەعلی سورەوە هاتەوە، لەدووری چەندمەترێکەوە نەعلەکەی فڕێدا بۆ ئەو شوێنەی کە ئەفسەرەکە بەدەست ئاماژەی بۆکرد.
ـ یەک، دوو، سێ .
شریخەی تفەنگ منداڵ و تەواوی حەشامەتەکەی شەڵاڵی خوێن کرد و دوا هەناسەی ژیانیان بە بیابان و بە ئاسمان سپارد.
خێرا شۆفڵەکان هاتن و چاڵەکەیان داپۆشی، ئەفسەرەکە پێش ئەوەی بڕوات، سەیرێکی چاڵەکەی کرد، لەوە دڵنیابوو کە تەواوی چاڵەکە داپۆشراوە، ئاوڕێکی لە شوێنی منداڵەکە دایەوە، بینی تاکە نەعلە سورەکە بەسەر خۆڵەکەوەیە.
دەڵێن: لەو ڕۆژەوە ئەو ئەفسەرە لە نەعلی سور دەترسێ .

کچی ویترۆڤیسی.. سین کوردستانی

چاوی بۆیە چەن تاڵە قژێکی سپی و لەبەر خۆیەوە وتی ئەمە: ئیتر کەی سپی بووە. مسواکەکەی لە ناو دەمی هێشتەوە، ڕوومەتی لە ئاوێنەی ئاودەسەکە نزیک کردەوە کە وردتر چڕچەکانی گۆشەی چاوی ببینێ. دوکتۆری پسپۆڕی پێست پێی وتبوو کە دەبا زووتر کرێمی دەوری چاوی بەکارهێنابا، ئێستا ئیتر بە کرێم چاری نایەت و ئەبێ بوتاکس بکات و ئەویش هەر تاقەتی ئەوب کارانەی نەبوو. چاوەکانی کرژ کردەوە بۆ ئەوەی چرچەکانی تەواو ببنێ ئەو پێنجەی قاڵاوەی کە خانم دوکتۆر وتبووی ، دەنگی پێکەنین پێنجەکانی قاڵاوی لێکپژاند… لای کردەوە بەرەو دیواری پشتی سەری، دەنگەکە نەما.. ئاوێکی ڕادا بە

دەمیدا و میسواکەکەی نایەوە‌ نێو پەرداخە سرامیکییە لێوپەڕیوەکەی بەردەم ئاوێنەکە. پەرداخێک کە جارێک لە سەفەرێکی شاخەوانی بە هەڵە لەنێو جانتاکەی کەوتبوو و دواتر دەرکەوت هی کچە تارانییەکی نەشمیلانەیە کە وتبووی نایهەوێ و پێشکەشی کردبوو. دواتر کە نەشمیلانەخانمی خاوەن پەرداخ بەختیاری لە چنگ دەرهێنا، زانی کە ئەوەندەیش وا ئەم بیری کردبویەوە بەخشندە و دەس ئاوەڵا نەبووە. دەستی برد خاولییە سپییەکەی هەڵواسراو لە لای ئاوێنەکەی هەڵگرێ ترپەیەک هات، خاولییەکەی خستە سەر ڕوومەتی و چەناکەی بەرەو میچی ئاودەس ڕاکێشا، وەک ئەوەی ماسکێکی ڕوومەتی بە ئارامی لەسەر پێستی دانا بێ، دەنگی قاقا بەرز بوویەوە. خاولییەکەی لابرد، کوڵکی سپی خاولییەکە بە سەر ڕوومەتی وەک توێژاڵێکی ناسکی بەفر مایەوە، بە زەبر و زەنگەوە خاولییەکەی لە ئاڵقە پلاستیکییەکەی پاڵی ئاوێنەکە هەڵواسی ، گڵۆپەکەی کوژاندەوە و هاتە دەرەوە. چاوی لە کاتژمێری سەر دیواری هاڵەکەی کرد، چارەکێکی مابوو بۆ دوازدە.
لە کەوانتری ئاشپەزخانە دوو دەفری بچووکی فافۆن و پلاستیکی دەرهێنا، برینج و مریشکی سوورکراوی کردە نێو دەفرە فافۆنەکەوە ، پڕ پڕی کرد. ماوەیەک بوو کوڕە کوردێک ببوو بە هاوکاری و جارو بار پێکەوە نانی نیوەڕۆیان دەخوارد. هەندێ جاریش لە خۆراکی یەکتریان دەخوارد، هەربۆیە هەموو جارێ تۆزێ زیاتری دەکردەوە ناو دەفرەکەیەوە. بە خۆشی و تاقەتێکی زیاتریشەوە دەستی بۆ چێشت لێنان دەڕۆیشت. بیری لەوە کردەوە ڕەنگە سبەیش تامی مریشکەکەی پێ خۆش بێ ، وەک چۆن دوێنێ سا□د ئۆلۆڤییەکەی بە لەزەتەوە خواردبوو و هەفتەی پێشوویش چێژی بردبوو لە شۆرباوەکەی. بزەیەک نیشتە سەر لێوە باریکەکانی کە دەنگی قیژەیەکی ناسک و کچانە بەرز بوویەوە و بە شوێنیدا زرمە زرم دەست پێبوو . لێوەکانی هەڵقرچاند و سەری دەفرە فافۆنەکەی سفت و سۆڵ خولدا، لەبەر خۆیەوە وتی: سبەی بە نوێڵیش ناکرێتەوە . لەکاتی فراوین خواردندا لەگەڵ هاوکارە کوردەکەی ئەم زیاتر بیسەر بوو و ئەو بوو کە قسە و نوکتەی خۆشی دەگێڕایەوە . زۆر جار پێدەکەنی و هەندێ جاریش وەبیر کەسێک دەکەوتەوە، کەسێک کە دوایین پێکەنینەکانی لەگەڵ ئەو کردبوو. هاوکارەکەی چەن ساڵێک بوو کە لە ژنەکەی جودا ببوویەوە، بەڵام هێشتا هەر لە دادگە و مەحکمە بوون. قیژەیەکی بەنازەوە هات و چەن قریوەی ناسک و قاقایەکی بەرز ئاشپەزخانەکەی تەنیوە. دەفرە نایلۆنە ڕەنگ پێوەنەماوەکەی پڕ کرد لە کاهوو و تەماتە و خیاری ئەنجنراو و گورج و گۆڵ خستییە نێو جانتای تایبەت بە خۆراکی کە شازدە ساڵ لەمەوبەر کاتێک لەو ئیدارەیە دامەزرا کڕیبووی و نانی بەیانی و فراوینی تێدا دەبردە سەر کار. هاوکارەکانی بە شۆخی

پێیان دەوت؛ تۆ گەلێک بە وەفای شیلان، هەرگیز هیچ شتێک فڕێ نادەی، واز بێنە لەم جانتایە ڕزیوە ئیتر. شیلان چاوی لە دەسکی چەن جار پڕووکاوی جانتاکەی کرد کە ناشیانە دووریبوویەوە و بە ئارامی خستییە نێو یەخچاڵەکەوە، ئامادە داینا بەیانی زوو ماتەڵ نەبێ و خێرا هەڵیگرێ و خۆی بگەیێنێتە پاسەکەی… دەنگی قسە و پێکەنینی پیاوێک بە ئەستەم هات.. هەستی کرد دەستی دەلەرزێ، چاوی لە پەنجەکانی کرد کە دەمارێکی شینی تۆخ وەک مار لێیان ئاڵابوو. ڕقی بوو لەودەستە چەق و ڕەقانەی کە لە دەستی پیرەژن دەچوون. تازە پێی نابووە چل ساڵییەوە و وەک دایکی هەرجار پێی دەوت، هیچ دەسکەوتێکی نەبوو لە ژیانیدا؛ نە مێردێک، نە منداڵێک، نە تەنانەت نیوە دەزگیرانێکیش.

چرای ئاشپەزخانەی کوژاندەوە و کتێبی سەر مێزە چکۆلەکەی بەردەم قەنەفەکانی هەڵگرت ، چرای هاڵەکەیشی کوژاندەوە و چوە ژووری خەوتن، ژوورێکی چکۆلە کە بە زۆری سیسەمەکەی تێدا جێ کردبوویەوە.. هەرجار کە نیوەشەوان دەنگی جیڕەجیڕی سیسەمەکەی ئاپارتمانی دراوسێی خۆی لێ ئاڵۆز دەکرد، بیری لەوە دەکردەوە کە چۆن ئەو سیسەمەی دووکەسییەیان لەو ژوورە چکۆلەیەدا جێ کردۆتەوە. نەخشە و پلانی هەموو ئاپارتمانەکانی ئەو بینایە هەر یەک بوو و هەرچەن لەو هەموو ساڵانەدا شیلان تەنیا یەک جاریش پێی نەنابوویە ماڵی هیچکام لە دراوسێکانی، بەڵام بە بەرز بوونەوەی هەر دەنگێک دەیزانی لە کوێوە دێت و تەنانەت ناوەوەی ماڵەکەیان و دیزاینەکەیشی بە ڕوونی دەهاتە پێش چاو. دراوسێکانی تەنیا بە هەڵکەوت و لە ڕێڕەو و لەسەر پلیکانەکاندا دەبینی و زۆر بە دەگمەن سڵاو و چاک و چۆنی لەگەڵ دراوسێیەک هەبوو، بەڵام لە ڕووی جل و بەرگ و جانتا و پێڵاوەکانیانەوە لە زەینی خۆیدا کەسایەتییەکی تایبەتی بۆ ساز دەکردن و تەنانەت دیکۆر و دیزاینی ماڵەکەیانیشی دەنەخشاند. لە ڕووی هەر ئەو جانتا و پێڵاوەیان جل و بەرگی خەوتن و ئاشتی و تۆران و شێوازی سێکس و سەرکەوتوو بوون یان نەبوونیان لە سەر جێگەی دەهێنایە پێش چاوی تا ئەوان لە دەنگ دەکەوتن و ئەمیش پێڵووەکانی ئارام قورس دەبوون و دەروازەی چاوەکانی دادەخران. دەنگی مۆسیقایەکی بەسۆز هاتە بەرگوێی، زۆر حەزی لە دەنگی ئەلیسا بوو، بەڵام پێی خۆش نەبوو ئەم دراوسێ تازەیەی کردبوویە دەهۆڵی دەسپێکەری نەبەرد. بۆ بڕوای ئەو دەنگی ئەلیسا ئاسمانی بوو و هی عەشقێکی ڕاستینە، وەک هاوڕێ کرماشانییەکی سەردەمی زانکۆی کە هەمیشە بە گاڵتەوە لە ژووری داخلییەکەیاندا دەیوت: “عشق تەنیا عشقی شیلان، عشقی بانی ناوکە، ئەوباقیتان عشقتان ژێری ناوکە.”

لەگەڵ ئێلیسا هەندێ وشەی دەس و لاق شکاوی عەرەبی وتەوە کە ماناکەی نەدەزانی… هەرجار کە بیری لە دکۆر و دیزاینی ما□□ی ئەم دراوسێ عەرەبانەی دەکردەوە کە کوڕێکی خوێندکاری لوبنانی و کچە هاوڕێکەی بوون، کلیپی گۆرانیبێژە عەرەبەکانی دەهاتە پێش چاو ، دیزاینێکی گەرم و ڕەنگاوڕەنگ، سوور و پرتەقاڵی و پڕ لە دووکەڵ و نێرگەلە لە‌ مێشکیدا دەنەخشا. دەنگی قاقا و قریوەی کوڕ و کچە لوبنانییەکە نەمابوو.. جار و بار ورە ورەێک دەهات وەک بڵێی دانیشتوون پێکەوە قسە دەکەن، ڕەنگە لەبەر تەلەڤزیۆنەکەیاندا ڕاکشاون. کوولێرەکەی کوژاندەوە، جلەکانی دانە دانە دەرهێنا و فڕەی دانە سەر کورسییە دارینەکەی بەر ئاوێنە و بە ئارامی لە سەر جێگاکەی راکشا.. جیڕەی قەرەوێڵەکەی هات.. کۆن بوو. وەک زۆربەی شتەکانی تری، بەڵام شیلان بەتەما نەبوو تەختێکی تازە بکڕێ. چەن جار چاوی لە ژۆرناڵی جوان و مۆدێڕن کردبوو کە لەبەر دەرکە دایانناب‌وو، یان لە مەتەبی دوکتۆرەکاندا لە گۆڤارە جوان و ڕەنگینەکاندا کە رێکلامیان بۆ تەخت و سیسەمی جوان و شیک دەکرد، دەگەڕا بە شوێن سیسەمێکیی جواندا. بەڵام دوای سەفەرێکی نابەدڵ بۆ شوماڵ و ناچار بوونی بە خەوتن لە سەر سیسەمێکی شیک و مۆدێڕنی هۆتێلێکی گران کە یەک شەو بێ خەوی و یەک هەفتە سەرێشە و گێژ و وڕی بۆ بەدواوە بوو، پەشیمان بوویەوە لە وەلانانی تەختە کۆنەکەی و ئیتر هیچ ژۆرناڵێکیشی چاو لێ نەکرد. دەست و لاقی ڕاکێشا، ئەوەندەی کە هەموو ئێسک و پێستی داخ و یاوداری بلکێ بە مەلافە ساردەکەدا و وەک ئاگرێک ئاوی پێدا بپرژێنێ، کزر و فێنک ببێتەوە‌. ئەم مۆدێل راکشانە بەختیاری وەبیر نیگارە بەناوبانگەکەی داوینچی دەخستەوە، پیاوی ویترۆڤیسی کە‌ چوار لاق و چوار دەستی کردۆتەوە و رایکێشاون تا پەڕانپەڕی خۆی. دەست و قاچەکانی تا ئەو جێگای بۆی کرا دێواندیو کرد بۆ ئەوەی فێنکایی مەلافە کۆن و خاوێنەکەی هەموو پێستی بگرێتەوە. بەختیار بەجێی هێشت و ڕۆیشت، نە بۆ وڵاتەکەی داوینچی و نە بۆ شارەکەی ویترۆڤیس، بەڵام شیلان هەموو شەوێ کە بە ڕووت و قووتی دەس و لاقی لەسەر جێگاکەی ڕادەکێشا بۆ ئەم بەر و ئەوبەری تەختەکەی وەبیری بەختیار و داوینچی و پەرداخە سرامیکییەکەی دەکەوتەوە. زرمە زرم دیسان دەست پێبووە. لەپی دوو دەستی لکاندە مەلافەکەوە. هەڵات هەڵات و ڕاکردنیشی پێ زیاد ببوو، هەستایەوە و لەسەر جێگاکەی دانیشت. لەبەر خۆی وتی: ئەی هاوار، ئەمشەو ماراتۆ□نی عەرەبانە… کاتژمێری موبایلەکەی چاو لێ کرد.. لەسەر شەش بوو، وەک هەمیشە ، هەموو ڕۆژەکانی هەفتە لەسەر شەش بوو جگە لە ڕۆژانی هەینی و ڕۆژانی پشوو کە لەسەر هیچ سەعاتێک داینەدەنا، پێی خۆش بوو ڕۆژانی پشوو تێر تێر بخەوێ، بەڵام هەموو بەیانی□کی ڕۆژانی پشوویش سەری

سەعاتی شەش بەخەبەر دەهات و تا کاتژمێر نۆ لە جێگەکەیدا تلاوتلی دەکرد و خۆی لە خەو دەدا و دوایی ماندوو و وەڕەز هەڵدەستا. هەموو جارێ بەختیار پێی دەوت؛ کچێ! کاتژمێری بیۆلۆژیکی جەستەت لە سەر سەعات شەش دانراوە.. گۆترە تەپا و تل مەکە، هەستە با بڕۆین بۆ سەر ئەو کێوانە. شیلان نە شاخ و کێو و ڕۆیشتنی پێ خۆش بوو و نە حەزی لە هاوڕێ شاخەوانەکانی بەختیار بوو.. جارێک لەگەڵیان ڕۆیشت بۆ یەکێک لە شاخە نەزۆر بەرزەکانی باکووری تاران کەڵ بوو بۆ یەکەمین جار و دوایین جاری، هیچ نەیتوانی لەگەڵ بەختیار و هاوڕێکانی بچێتە سەر لووتکە و لە یەکێک لە قاوەخانەکانی دەرەکە دانیشت تا ئەوان گەڕانەوە، تا یەک مانگیش هەموو گیانی جەمام بوو و بە سەر بەختیاری دەبۆڵاند. هەناسەیەکی هەڵکێشا و لە دڵی خۆیدا وتی: من هاوڕێیەکی باش نەبووم بۆ بەختیار. خێرا ناوچاوی گرژ کرد و لەبەر خۆی وتی: کوڕی سەگ، بێ سفەتی بێ…، دەنگی قیژەیەکی ناسکی ژنانە بەرز بوویەوە، شیلان مەلافە سپییەکەی کێشایە سەر خۆی و کتێبەکەی کردەوە و گەڕا بە شوێنی ئەو لاپەڕەی کە تا ئەوێی خوێندبوو.. چاوی تووند تووند دەخشاندە سەر لاپەڕە و هێڵەکانەوە، بەڵام هیچکام لە لاپەڕە و دێڕ و ڕستەکان ئاشنا نەبوون و لاپەڕە دوای لاپەڕە دەگەڕایە دواوە کە دەنگی نوزە نووزێک بەرز بوویەوە. شیلان لاپەڕەکانی لێ شێوا و کتێبەکەی فڕێ دایە سەر مێزە چکۆلەکەی لای تەختەکەی و چرای ئاباژۆرەکەی کز کز کرد و چاوی لە موبایلەکەی کرد. کاتژمێر دوازدە و بیست و حەوت دەقە بوو. سەری چەقاندە نێو سەرینە نەرمەکەیەوە. چاوی نووقاند. بەختیار لەگەڵ ئەو کچە شاخەوانە تارانییەی کە پەرداخی سرامیکییەکەی دابوویە، دەزگیرانی کرد و باوکی دەوڵەمەندی کچە ناردنی بۆ فەرەنسا، شیلان تا ماوەیەک هەموو شەوێ ئەو سەرینەی لە باوەش دەگرت و بۆنی سەر و ملی بەختیاری هەڵدەکێشا ناو سییەکانییەوە و گڕی گریانی لە نێو سەرینەکەی کپ دەکردەوە. ئێستا ئیتر نە سەرینەکە بۆنی بەختیاری لێوە دەهات و نە چاوەکانی فرمێسکیان بۆ دادەڕشت. تەنانەت لێشی تووڕە نەبوو، هەندێ جار حەقیشی پێ دەدا و خۆی بە کچێکی ساردو سڕ و زبر و پیاو تەبیعەت دەزانی کە هەموو کوڕێکی لە خۆی دەتاراند، تەنانەت یەکێکی وەک بەختیار کە مناڵی لادێ بوو و حەزی لە شاخەوانی و باخەوانی دەکرد و کچێکی وەک شیلان لەچاو ئەودا ناسک و نیان دەهاتە بەرچاو. جیڕە جیڕی تەختی دراوسێکەی هەستا، دەنگی هەناسەبڕکێ هێدی هێدی بەرز بوویەوە. بە پێچەوانەی دراوسێکەی پاری کە ژن و مێردێکی مەزهەبیی بوون و هەموو شەوێک بۆ قاڵ و قسە و تەقە و ترپە خۆیان دەشۆرد جا دەخەوتن، شیلان ئەم کوڕ و کچە لوبنانییەی پێ باشتربوو کە وەک کەر سێکسیان دەکرد و دوای ئەوەش هیلاک و ماندووی بۆی دەکەوتن و وەک

ورچ بێی دەخەوتن هەتا بەیانی. دەنگی هەناسەبڕکێ و حەشر و حەلەلا تووندتر بوویەوە، هەستی کرد دڵی تووند تووند لێ دەدات. دەستی برد و لە پاڵی ئاباژۆرەکەیدا حەبێکی پەمەیی وردیلانەی پرانۆلی خستە نێو دەمییەوە و پەرداخە خاڵییەکەی هەڵگرت و بەرەو ئاشپەزخانە وەڕێکەوت. کە گەڕایەوە ئارام لە لێوی تەختەکە دانیشت، دەستی نایە سەر پراسووی چەپی، دڵەکوتێکێی ئارامتر ببوو، وەک منداڵێکی خەوتوو لەسەر جێگاکەی دانێ بۆ ئێسپایی ڕاکشا.. مەلافە سپییەکەی پێچا بە خۆیەوە و سەری کردە ژێر سەرینەکەیەوە، دەنگی هیچ نەدەهات، پێڵووەکانی وەک دوو دەرگەی دەروازەیەکی ئاسنین لە ژێر لێزمە بارانی شەوێکی تاریک و تەڵ ئارام ئارام داخران.

“سین کوردستانی“

ئاوسە بانقی مردن.. فەرهاد کەریم

گوناهە دەرگا لەسەر خۆمان داخەین چاوەڕێی دەرگا لێدانکەین
مردوو لە ماڵەوە نیە، ژیان سەفەر
گۆڕم تەنگ، پەرداخێ بزە، کەوچکێ ژەهر
مردن تینو، دڵۆپێ ناڕژێتە خوێن و شەڕ
ماسی باڵی نیە قوڵابە شێت، تۆڕە کوێرێ
دەریا کوشتارگە، چاویش داخەم خوێنە و خوێن
لە گمەی کۆتر، بڕێینی گا، شەقبوونیی هەنار دەگەم
مرۆڤ چێژ لە ئازار وەردەگرێ
زەوی قاچی هەبوایە دەڕۆی
باڵایە لە ڕەنگ، جوانی دەنێژێ
ئاسن فێرە بینین و بەرد خۆکوشتن دەکا مرۆڤ
مردن دەبارێ زەوی گڕێ
مردن لە دەرگام دەدا
باجی شەست ساڵ هەناسە وێ قەرزاری ڕۆژێ ژیان
مردن کۆکەوە ژیان نایێتە کڕین
مرۆڤ مردن دەکێشێ بۆ وەرزێکی تر

مردن دەچێنێ بۆ ساڵانی دێن
ژمارە بانقیان نیە ئەسپ و سێو
مار و مراوی و ماسی
بانقەکان ئاوسن بە مر□ق
قەرزی شێست ساڵ هەناسە و رۆژێ ژیان
بەرگەی ئەو هەموو باجە ناگرم لە دەرگای مردن دەدەم
بە مر□ق دەڵێم شێست ساڵ سوار بوون، بانقەکان ئاوس بە مردن
دەریا، زەوی، ئاسمان بوون بە گۆڕستان، گەورەترین گۆڕ
مردن لە دەرگام دەدا گۆڕەکەم پڕ بووە لە گوو
گۆڕ نیە، مر□ق وەک ئاودەست دەبینێ ژیان
بەجێماوە لە مردن سەرم چۆتە ناو گۆڕمەوە
گریانم بە گۆڕی ژیان دێ
ژیان گۆڕێکی رەنگاوڕەنگە
شەرمە مر□ق
مردوو چاوەڕێی مردنکا لە دەرگا بدا

عیشق.. شیعری هاوکار حەمزە

دڵداری بەدڵ ئەکرێت
حەزو خۆش ویستنی چێژەکانیش
بەجەستە..
بەڵام عەشق بەڕۆح ئەکرێت..
دڵداران گەر دووریش بن ل□ یەک
دڵداری خۆیان هەرئەکەن
هەرزەکاران دڵیان ب□ یەکتری
باڵ ئەگرێ..
ئەوان بە تاقە نامەیەک
یاخود بە تیلە نیگایەک
ب□ یەک ئەگەن..
خۆشەویستیش حەزی
تامکردنی چێژەکانە
تەنها بە تەماسی جەستە ئەکرێت
بەڵام عەشق باڵاترە

کاری نە بەدڵەو نە بەچێژەو
نە بەجەستە
عەشق سەمای ڕۆحە وێڵەکا نە
عەشق سەمای ڕۆحە لێکچووەکا نە
عەشق توا نەوەی جەستەکا نە
لەڕۆحی یەکتریدا..
گەر دیقەت بەن
دڵداری دڵ دێنێتە لەرزە
جەستەش بە چێژ دێتە لەرزە
بەڵام عەشق ڕۆح دێنێتە لەرزە
ڕۆژێک دادێ دڵەکان
لەلێدان ئەکەون
ڕۆژێک دادێ چێژەکان
دادەمرکێنەوەو
جەستەکانیش دادەڕزێن
ئەوسا تەنیا ڕۆح ئەمێنێ
تەنیا ڕۆحە کەئەتوا نێ
باز بەسەر چێژەکانا بدات
شوێن و زەمان تێپەڕێنێ
ڕۆح ئەتوانێ شەیدای
ڕۆحێکی دێرین بێت
لەمەملەکەتێکی دێرینا
تۆ کاتێ بەعەشقەوە
لەمۆنالیزا ئەڕوانی
ئەوە ڕۆحی تۆیە بەزەمەنا
گوزەر ئەکات
سنورەکان ئەبەزێنێ
تاسڵاو لەڕۆحی داڤینشی کات
یان کاتێک ئەتەوێت
لەشەوانی پڕ ئەستێرەیا
دەست لەگوڵ□ بەڕۆژەو
کێڵگە زەردو شینەکانی
ڤان کوخ بدەیت
ئەوە ڕۆحی تۆیە بار ئەکات و
ئەیەوێت دەست بخاتە سەر زامی
گوێچکە بڕاوەکەی ڤان کوخ
تا بتوانێت ساڕێژی کات

تۆ کاتێ بەعەشقەوە
لەدەریاکەی شەمس و ڕۆمی
یەک دوو دڵۆپ شەرابی ڕۆح
لەدەستی ئەلیف شەفەق
لەپێکەکا ئەخۆیتەوە
ئەوە ڕۆحی تۆیە سەفەر ئەکا
ئیزن لەکەس وەرناگرێت
تا لەو دەریای عەشقەدا
چل مرواری بچنێتەوە..
ڕۆح کەداگیرسا دائەگیرسێ
ئەو تاساتی کەپەسەندن
تائەو خاڵە شەوقە
لای مەعشوقە بارمتەیە
دووای ئەو خاڵە
گەر لای مەعشوقە مایەوە
یاخود نا
ئەو ئیتر ڕۆحێکی ڕەهایە
داگیرساوەو سەرمەستانە
بیر لە ژیان بیر لەمرۆڤ
بیر لە سروشت ئەکاتەوە
وانەزانن من بووم
بەدەروێش و سۆفی
کاتێ باسی عەشق و ڕۆح و
هاوشێوەکانی ڕۆح ئەکەم
لای من ئەم لێکچونە چ نیە
جگە لە چەند خاڵێکی هاوبەش
لەخەیاڵ و لەتێڕوانین
لەشێوازی بیرکردنەوەو دنیابینین..
یان چەند تەوەرێکی هاوبەش
لەمەعریفە و لەئەدەب و لەهونەرا
ئەو لێکچونە هیچ نیە جگە
لە چەند جوانیەکی هاوبەش
لە ئەدەب و لەگوفتارا
لە کردار و لەئاکارا..
ئەم خاڵە هاوبەشانە
لەهەر کوێ بن
لای هەرکەس بن

تان و پۆیان
وەک بیرکاری وایە
لەیەک ئەچن
هێڵی جیاکەرەوەی ئەوان
وەک ئاوێنە وایە
عەکسی خۆیانی تیائەبینن
وێنە هەڵگەڕاوەکەی خۆیان
ئەمەش نەهەڵەیەو نەگوناهە
خۆ ئاوێن□ ه□□ □□□ ناکات
یاسای ئاوێنە ئەوەیە
کە سنوورە بۆت نیە تێیپەڕێنی
بۆت نیە بچیتە ناوی
تادەست لەخودی خۆت بدەیت
وەک هێڵی دەرکەنار وایە..
کەنارێکی پاک و پیرۆز
بۆت نیە پیاسەی تیابکەی
وەک پەرستگایەک وایە
بۆت نیە سوژدەی بۆ بەری..
نەبا ئەویش هۆگرت بێ
دەنا وێنەکەی تەڵخ ئەبێ
سوپاس بۆ پاکیی ئاوێنە
کە پاکیی ئێمە ڕادەگرێ..
sep 2022 25

مردن بە ترش و خوێی ووردەوە..
نەوزاد بەندی

ئێمە به دوای مردنا ئ□گ□□ین ،
یان ئەو بە دوای ئێمەدا ئەگەڕێ ؟
(دیار نییە..)
ئەو ئێمە ئەدۆزێتەوە
یان ئێمە ئەو ئەدۆزینەوە ؟

(دیار نییە ..)
ئێمە خۆمان لەو شاردۆتەوە ،
یان ئەو خۆی لە ئێمە شاردۆتەوە ؟
(دیار نییە ..)
ئێمە لە دەست ئەو ڕا ئەکەین ،
یان ئەو لە دەست ئێمە ڕائەکا ؟
(دیار نییە ..)
ئەو ئێمە ڕزگار ئەکا
یان ئێمە ئەو ڕزگار ئەکەین ؟
(دیارە ..
ئەو ئێمە ڕزگار ئەکا)

* * *

عێراقییەکان ،
تاکە میللەتن ،
لە کاتی ژیانیشدا ، مردوون ..
گەورەترین گۆڕستانی دنیا ،
لە عێراقە و
بچووکترین هەلی ژیان ،
هەر لە عێراقە ..

* * *

هۆکاری مردنی بە کۆمەڵی عێراقییەکان بۆ ئەوە ئەگەڕێتەوە ،
چەند کەسێک هەموو هۆکارەکانی ژیانیان دزیوە ..

* * ˜*

ئەوەی لە عێراق ڕاکا ، ناگەڕێتەوە ..
مەگەر تێک چووبێ ..
یان خزمی ئەوانە بێ ،
کە هەموو هۆکارەکانی ژیانیان دزیوە ..

* * *

ژیان لە عێراق ،
بریتیی□ لە خواردنی برنج و شلە و زاوزێ ..

* * *

هەر کەسێ پرسیاری هەیە ،
با پرسیار کا ..

* * *

لە ڕۆژێکی مێژوویيدا نوسراوە ،
ئەو ڕۆژەی مامۆستای باکوری عێراق ،
دوای سێ مانگ ،
ئیحتیمالە دوو سەعاتێکی تر ،
موچەی مانگی 7 وەربگرن

(وێنەکە 118 سال□ پ□ش ئێستایە ، شاری مانهاتن ی ئەمەریکا .. ئەوسا نە دوو تاوەری بازرگانیی جیهانیی تێدا دروست کرابوو ، نە ئوسامەی کوڕی لادن هێشتا لە دایک بوو بوو)